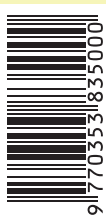

cijena 1.5 EUR

petak, 4. maj 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1437 godina XXIX

prvomajska šutnja

TO JE NAMA NAŠA BORBA DALA

djeca moćnih
NOVA GENERACIJA
MLADIH, LIJEPIH
I PAMETNIH

tužilački savjet,
dopunjeno izdanje

RANKA UPDATE

FOKUS

- PRVOMAJSKA ŠUTNJA:**
To je nama naša borba dala (Zoran Radulović) 8

DANAS, SJUTRA

- Milo je zakon (Zoran Radulović) 11

MONITORING

- TUŽILAČKI SAVJET – DOPUNJENA VERZIJA:**
Ranka update (Milena Perović-Korać) 12

- SEZONSKI RADNICI:**
Ne pitaj za platu (Miloš Bakić) 16

DRUŠTVO

- DJECA MOĆNIH:**
Nova generacija mladih, pametnih i lijepih
(Veseljko Koprivica) 18

- TRINAESTOJULSKA NAGRADA I NOVI KRITERIJUMI:**
Patriotizmom protiv kulture (Predrag Nikolić) 22

INTERVJU

- LJUPKA KOVAČEVIĆ, ANIMA:**
Naš brod su okupirali gusari (Milena Perović-Korać) 24

OKO NAS

- PETNJICA - DOTRAJALA**
ELEKTRODISTRIBUTIVNA MREŽA:
Struja na bateriju (Tufik Softić) 32

- KOLAŠIN - RUINIRANI OBJEKTI**
U CENTRU GRADA UGROŽAVAJU PROLAZNIKE:
Opština vezanih ruku (Dragana Šćepanović) 34

- DVIJE STRANE ULCINJA:**
Ljepota u sjenci otpada (Mustafa Canka) 36

- VIKEND U TITOGRADU:**
Vremeplov koji je probudio jugonostalgiju
(Miljana Dašić) 38

INTERVJU

- DR ŽARKO PAPIĆ, POLITIČKI**
ANALITIČAR IZ SARAJEVA:
BiH je socijalno bure baruta (Veseljko Koprivica) 40

SVIJET

- SJEVERNA I JUŽNA**
KOREJA: POČETAK
NOVE ISTORIJE:
Mali veliki korak
(Milan Bošković) 44

INTERVJU

- SRĐAN STANOJEVIĆ,**
REDITELJ:
Umjetnici služe vlastima
(Predrag Nikolić) 50

Dvije trećine zaposlenih prima zaradu manju od prosječne, tvrde sindikalni lideri. Na drugoj strani, najveća bruto zarada u prošloj godini isplaćena u jednom mjesecu licu zaposlenom u Crnoj Gori iznosila je 71,5 hiljada eura. U prosjeku: dobro je, ali može i bolje

STR
8-10

27. april 2018.
broj 1436.

20. april 2018.
broj 1435.

NE PITAJ ZA PLATU

Ljudi koji su ranije pokušavali da zarade koji dinar na sezonskim poslovima uglavnom se žale na radno vrijeme koje gazde, po potrebi, produžavaju, na jedan smještaj u višekrevetnim sobama i na plate koje kasne

STRANA 16

PATRIOTIZMOM PROTIV KULTURE

U Zakonu o državnim nagradama se kaže da se za Trinaestojulsku nagradu mogu kandidovati „građani ili državljani Crne Gore, grupe lica ili pravno lice koje ima sjedište na teritoriji Crne Gore“. Propust, što li je, pa zakon nije tretirao ko su, kako i na koji način se vaga patriotizam. Zato je tu Todor

STRANA 22

LJUPKA KOVAČEVIĆ, ANIMA NAŠ BROD SU OKUPIRALI GUSARI

Zastrašujuće je to što se dešava u Savjetu RTCG i aktivnim i kredibilnim NVO zadnjih mjeseci. Žalosti i plaši me vjerovanje tih ljudi da u EU birokratama imaju podršku, a od početka je jasno da EU birokratiju zanima samo spoljna politika. Unutrašnja je bila i biće naš problem

STRANA 24

STRUJA NA BATERIJU

Posljedice čestih ispada na elektromreži osjećaju svi, fabrika za obradu mliječnih proizvoda, novootvorena fabrika peškira na Boru, ugostiteljski objekti, zdravstvena ustanova, kao i brojni građani koji se, zbog strujnih udara, suočavaju sa čestim kvarovima na kućanskim aparatima

STRANA 32

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika
"Monitor" izašao je u Titogradu,
19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

**Glavni i
odgovorni urednik i
V.D. izvršni direktor:**
Esad Kočan

**Zamjenica glavnog
i odgovornog urednika:**
Milena Perović-Korać

Redakcija:

Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran
Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić,
Mustafa Canka, Tamara Kaliterna,
Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović,
Predrag Nikolić, Branka Plamenac,
Nastasja Radović, Tufik Softić,
Radmila Stojanović, Olivera Lakić
Miodrag Vukmanović

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefoni:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za
informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretpлата za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina
78 €. Sva obavještenja o pretpлатi možete dobiti na
telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretpлата na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretpлата za inostranstvo na šest mjeseci
SAD.....USD 138
AUSTRALIJA.....AUD 230
EVROPA.....EUR 95
ŠVAJCARSKA.....SHF 161

Detaljnije informacije o pretpлатi na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

POŽAR U MESOPROMETU

VIŠEMILIONSKA ŠTETA U BJELOPOLJSKOJ FABRICI

U fabrici *Franca Mesopromet* u Bijelom Polju u ponedjeljak, oko pola četiri ujutru, izbio je požar koji je zahvatio veliki dio objekta. U požaru nije bilo povrijeđenih, a vatrom je uništeno 90 odsto kompleksa fabrike. Materijalna šteta procjenjuje se na više desetina miliona eura.

Plamen je dostizao nekoliko desetina metara, čulo se i par eksplozija, a vatra je progutala gotovo svu opremu i proizvodne pogone. Izgorjelo je skladište sa upravnom zgradom, gdje su se nalazile kompletna arhiva i dokumentacija, dok su cijele ostale fabrika za bezdimno sušenje i pilečara.

Uzrok požara još uvijek nije poznat, a osnovna državna tužiteljka **Katarina Kljajević** saopštila je da će trajanje uviđaja zavisiti od situacije, odnosno koncentracije toplote u fabrici.

Vlasnik kompanije **Hilmija Franca**, dan nakon požara, saopštio je da se fabrike neće zatvarati.

„Imamo pomoćne fabrike, nove fabrike koje su izgrađene, one će nam poslužiti u ovom trenutku. Imamo na raspolaganju dvije, tri klaonice gdje ćemo obrađivati svježe meso, a uz pomoć nekoliko kompanija koje su nam se ponudile iz centralnog dijela i Njeguša, pokušaćemo da oformimo proizvodnju suvomesnatih proizvoda, tako

da mislim da se neće osjetiti“, kazao je Franca.

Fabriu su posjetili ministri poljoprivrede, ekonomije i unutrašnjih poslova – **Milutin Simović**, **Dragica Sekulić** i **Melvudin Nuhodžić**, koji su najavili pomoć Vlade u saniranju štete.

„To je obaveza svih nas zbog zaposlenih, zbog poljoprivrednih proizvođača, zbog ekonomije Crne Gore. Sreća da nije bilo ljudskih žrtava“, kazao je Simović.

Mesopromet, koji je najveći privredni kompleks na sjeveru i jedan od najvećih u Crnoj Gori, zapošljava oko 750 radnika, a u reprolancu je ukupno 1200 ljudi.

f Za nju

Za karcinom dojke postoji tretman koji ne ostavlja nikakve tragove.
PREVENCIJA.

CRNA GORA U BORBI PROTIV RAKA DOJKE

JEDAN CILJ. POBIJEDITI RAK DOJKE!

PRAVAPRIČA
Staying Healthy. Staying Positive.

REKORDNIH 51.000 EURA

U EMISIJI DNEVNICA PRIKUPLJENA POMOĆ ZA SAMOHRANU MAJKU IZ ROŽAJA

U emisiji *Dnevnic*, koja se emituje na televiziji *Vijesti*, prikupljeno je više od 51.000 eura pomoći samohranj majci **Nermini Ledinić**, koja sa djecom živi u Rožajama u baraci od devet kvadratnih metara i u izuzetno teškim uslovima.

Zahvaljujući motociklistima moto kluba *Sokolovi* iz Berana, koji su uspjeli animirati građane i privredne subjekte iz Bijelog Polja, Rožaja, Berana i Petnjice, Nermini i njoj djeci će se sakupljenim novcem, u iznosu od 51.026 eura, napraviti nova kuća.

„Jedna majka i osmoro maloljetne djece žive u devet kvadratnih metara. Po jedan kvadrat za svakoga. U 21. vijeku oni dane provode u nadi da će im neko pomoći da se prehrane, jer od socijale od 150 eura to je nemoguće. U baraci koja nema kupatila, mokri čvor, frižider... ili možda je lakše reći da imaju samo dva kauča i nešto što podsjeća na šporet za drva. Zimu su proveli spavajući na jednom kauču kako bi im bilo toplije. Nažalost, sličnih priča ima još, ali nema dovoljno sokolova da svima pomognu. Ova epizoda sigurno će ostati zabilježena kao najuspješnija humanitarna akcija koju će teško ko moći da nadmaši. Nama je posebno drago što smo imali mogućnost da budemo servis ovim humanim ljudima i da ponesemo glas Nermini da će dobiti novu kuću“, kazao je autor emisije **Vladan Otašević**.

U dosadašnjih 80 epizoda *Dnevnice*, sakupljena je novčana pomoć za brojne porodice i pojedince koji su u stanju socijalne i materijalne potrebe u iznosu od blizu pola miliona eura, a pomoć devetočlanoj porodici iz Rožaja je rekordna.

Nova generacija elektronskog bankarstva za pametne telefone
Erste mBanking

- Do 3 besplatna mToken-a - Opcija Silikaj i plati - Mogućnost personalizacije ekrana - Pregled stanja svih računa, kartica, transakcija - Opcija e-Uplatnica
- Besplatno preuzimanje aplikacije sa

www.erstebank.me

ERSTE Bank

Važno je koja je Vaša banka.

MEĐUNARODNI DAN SLOBODE MEDIJA

MEDIA CENTAR: NEOPHODAN NAPOR ZA MEDIJSKU SFERU U SLUŽBI GRAĐANA

Na Međunarodni dan slobode medija, koji se obilježava 3. maja, *Media centar* podsjeća na međunarodna i domaća dokumenta koji tu slobodu garantuju i daju joj osnovni smisao i značenje.

Oni upozoravaju i na prijetnje toj slobodi koje dolaze od onih koji imaju moć i skloni su da je zloupotrebljavaju, kao i onih koji u borbi za moć nastoje da slobodu medija iskoriste za svoje ciljeve.

„Međunarodni dan slobode medija je prilika da ponovimo kako se praksa u državi Crnoj Gori ne može nikako smatrati dobrom i poželjnom kada je riječ o poštovanju ljudskih prava koja su direktno ili indirektno povezana sa slobodom izražavanja i slobodom medija. Prilika je i da se kaže kako je neophodno mnogo više zajedničkog i iskrenog napora da se medijska sfera kultiviše i uredi tako da bude u službi građana, opšteg dobra, te razvoja i snaženja demokratije“, navodi se u saopštenju *Media centra*.

Oni ističu da je neophodno stvoriti atmosferu podesnu za otvoren razgovor i uvažavanje drugačijeg mišljenja, kao i uhvatiti se u koštac sa neriješenim slučajevima napada na novinare i imovinu medija.

„Jedino se u atmosferi uzajamnog povjerenja može kreirati zajednica u kojoj će se na političke i sve druge razlike gledati kao na prirodan izraz slojevitosti i dinamičnosti društva, i u kome će slobodni mediji moći da obezbjeđuju komunikaciju koja će doprinositi donošenju najboljih ili za sve najprihvatljivijih odluka“, zaključuje se u saopštenju koje potpisuju predsjednik Skupštine *Media centra* **Dragoljub Duško Vuković** i direktor *Media centra* **Goran Đurović**.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

POVRIJEĐENI PEJOVIĆ I DAMJANOVIĆ

U podmetnutoj eksploziji automobila, koja se dogodila u srijedu oko 10:30 sati u Trebješkoj ulici u Nikšiću, povrijeđeni su **Predrag-Pedo Pejović** (58) i **Dragan Damjanović** (44).

Damjanović je zadobio lakše povrede, dok je Pejović, prema riječima direktora Opšte bolnice u Nikšiću dr **Ilije Ašanina**, životno ugrožen.

„Urađena mu je amputacija natkoljenice oba ekstremiteta i urogenitalne regije, stabilnih je parametara, ali je i dalje životno ugrožen. Damjanović ima eksplozivne povrede desne podlaktice sa prelomom kosti podlaktice. Stabilnih je parametara i zadržan je na Odjeljenju opšte hirurgije“, rekao je Ašanin.

Viša državna tužiteljka iz Podgorice **Tanja Čolan-Deretić**, kazala je da su tragovi pronađeni na mjestu eksplozije, nakon uviđaja poslati na vještačenje.

„U ovom trenutku ne mogu saopštiti više podataka“, kazala je Čolan Deretić nakon uviđaja koji je obavila u saradnji sa službenicima Uprave policije, Forenzičkog centra iz Danilovgrada i vještacima.

Iz Uprave policije su saopštili da nikšićka i kriminalistička policija u koordinaciji sa nadležnim tužilaštvom radi na rasvjetljavanju okolnosti aktiviranja eksplozivne naprave na motornom vozilu, u kojoj su dvije osobe zadobile povrede.

„Policijski službenici, u koordinaciji sa nadležnim tužilaštvom, preduzimaju intenzivne aktivnosti na utvrđivanju svih činjenica i potpunom rasvjetljavanju ovog događaja“, rekli su iz Uprave policije.

posjetite nas na
www.monitor.co.me

KODEKS koji zabranjuje reklamiranje zamjena za majčino mlijeko u svim zdravstvenim ustanovama i od strane zdravstvenih radnika, predstavljen je u Podgorici. „Zabrana reklamiranja formula neće dovesti do toga da svaka majka doji djecu ili da ih doji dovoljno dugo. Zato primjena Kodeksa i nije jedini način koji može da dovede do promjene stanja i povećanja broja djece koja su dojena mada jeste veoma važan“, kazala je **Kristina Mihailović** iz *Udruženja Roditelji*.

Istraživanje koje su sproveli MONSTAT i UNICEF 2013. godine na uzorku od preko 4.000 domaćinstava pokazalo je da se 99 odsto porođaja obavlja u zdravstvenim ustanovama, ali da je tek svaka sedma beba podojena u toku prvog sata od rođenja, a da je svaka šesta beba isključivo dojena do šestog mjeseca života.

Kodeks je plod saradnje između *Udruženja Roditelji* i Ministarstva zdravlja u okviru projekta *Health UP* koji već dvije godine sprovode CAZAS, SOS Telefon za žene i djecu žrtve nasilja u Podgorici i *Udruženje Roditelji*,

koji je podržala Delegacija EU u Crnoj Gori.

PLUS

FESTIVAL narodnih pozorišta Crnogorsko narodno pozorište planira da organizuje svake godine na kraju pozorišne sezone. Prvi će biti održan od 30. maja do 8. juna.

Festival će 30. maja otvoriti Narodno pozorište Sarajevo sa predstavom *Kralj Lir* Vilijama Šekspira, u režiji i adaptaciji **Dijega de Breje**. Makedonski naroden teatar Bitola predstaviće se publici komadom *Kockar*, Fjodora M. Dostojevskog, u režiji **Dejana Projkovskog**, a trećeg juna Slovensko narodno gledališče Maribor sa predstavom *Medeja* koju je po Euripidovoj tragediji režirao **Oliver Frljić**. Narodno pozorište Beograd dolazi sa predstavom *Sumnjivo lice*, Branislava Nušića, u režiji i adaptaciji **Andraša Urbana** petog juna, a Narodno kazalište Split sedmog juna sa predstavom *Nosorog*, Ežena Joneska, u režiji **Gorana Golovka**.

Festival će zatvoriti Crnogorsko narodno pozorište sa predstavom *Zimska bajka* Vilijama Šekspira u režiji **Dina Mustafića**.

NAPUHAČA ili „riba lopta“, čiji je otrov preko hiljadu puta jači od cijanida, jedna je od novih vrsta koje su nastanile crnogorsko podmorje.

Po riječima **dr Aleksandra Joksimovića**, šefa Laboratorije za ihtiologiju i ribarstvo u kotorskom Institutu za biologiju mora među novim vrstama koje su nastanile naše podmorje su i riba (*Siganus rivulatus*) slična jadranskoj salpi, zatim carska iglica ili riba truba, ali i strijelka koja ima ekspanziju biomase svoje populacije u Jadranu, i proširila se na srednji i sjeverni Jadran.

„Neke od tih vrsta su jestive, a neke su izuzetno opasne poput ribe lopte ili napuhače, tako da moramo biti oprezni. Kroz projekte koje smo realizovali zajedno sa Institutom za okeanografiju i ribarstvo iz Splita, imamo i određene publikacije na temu tih novih vrsta, a i ribarima smo dijelili stručne brošure da znaju kako izgleda ta riba i da je ne stavljaju u promet, niti koriste za sopstvenu ishranu“, objasnio je Joksimović u izjavi za *Dan*. On smatra da bi Crna Gora trebala da ima Centar za spaljivanje životinja.

MINUS

MORBILE se i dalje pojavljuju u Crnoj Gori. Od početka godine registrovano je 107 oboljelih.

„Nažalost, dosadašnje obolijevanje je pokazalo da uprkos svim mjerama koje se sprovode, i dalje imamo nove slučajeve obolijevanja. Istovremeno, utvrđeno je da se mnogi ne pridržavaju mjera i preporuka Instituta za javno zdravlje, te se može očekivati dalje povećanje broja oboljelih. Masovnije obolijevanje do sada nije registrovano u dječijim kolektivima – vrtićima i školama ali je utvrđeno izlaganje određenog broja djece virusu u samom vrtiću. Kod najbližih identifikovanih kontakata sprovedena je vakcinacija nakon izlaganja virusu, koja ima manju učinkovitost neko vakcinacija prije izlaganja osobe virusu“, saopšteno je Iz Instituta za javno zdravlje.

Oko 36 odsto oboljelih su stariji od 26 godina, oko 35 odsto djeca starija od jedne a mlađa od pet godina, dok je mlađih od jedne godine koji nijesu ni mogli biti vakcinisani zbog uzrasta oko 14 procenata. Nevakcinisanih i bez ikakvog podatka o vakcinaciji je ukupno 90,6 odsto pacijenata.

To je nama naša borba dala

Dvije trećine zaposlenih prima zaradu manju od prosječne, tvrde sindikalni lideri. Na drugoj strani, najveća bruto zarada u prošloj godini isplaćena u jednom mjesecu licu zaposlenom u Crnoj Gori iznosila je 71,5 hiljada eura. U prosjeku: dobro je, ali može i bolje

Nekad je to bio Praznik. A danas...

Podgoričko prvomajsko „protestno okupljanje“ u organizaciji Unije slobodnih sindikata (USS), održano pod sloganom *Za veće zarade u Crnoj Gori*, okupilo je stotinjak osoba oba pola, mahom sindikalne funkcionere, opozicione aktiviste i novinare koji „po službenoj dužnosti“ prate sindikate i radnička okupljanja/proteste. Biće bolje nadaju se. „Doći će vrijeme kada će se na radničkim protestima okupiti hiljade radnika da se izbore za svoja zgađena prava“, podijelio je svoj san sa okupljenima jedan od viđenijih sindikalnih rukovodilaca.

Čelnici Saveza sindikata Crne Gore (SSCG), na drugoj strani sindikalne mape, nastavili su praksu neokupljanja za 1. maj. Neradni je dan. Članstvu, radnicima i građanima Crne Gore praznik su čestitali u pisanoj formi – proglasom. Sve zahtijevajući veće plate, više radnih mjesta, pravedniju raspodjelu društvenog

bogatstva... „Samo ujedinjeni možemo ispuniti zajedničke ciljeve“, stoji u apelu koji (rijetke?) čitaocima podsjeća da su „neizvjesnost, nesigurnost, prijetnje otkazima, smanjenje plata, dužničko ropstvo... riječi koje se danas vezuju za rad i radnike“.

Najbrojnije radničko prvomajsko druženje u Crnoj Gori organizovala je, u Nikšiću, Radnička partija (RP). Oni su u protestnoj šetnji okupili u par stotina ljudi. Možda i zbog konkretnog povoda – nove *ture* otkaza za molobrojne stalno zaposlene radnike *Željezare* koji su na svojim radnim mjestima *preživjeli* privatizacionu i stečajnu golgotu tog nekada bogatog i uzornog preduzeća (1986. godine u *Željezari* je radilo 7.300 zapošljenih. A onda su na vlast došli „mladi lijepi i pametni“ – i još su tu). „Ponovo smo na početku da se borimo za elementarna radnička prava, kao što su osmočasovno radno vrijeme i godišnji odmor“, bila je poruka predsjednika RP i poslanika **Janka Vučinića**. „Kao da su ovi koji vladaju

uspjeli da vrata točak istorije unazad i ostave nas bez imovine i bez prava“.

Ovonedjeljni praznik rada Crna Gora je dočekala sa više od 50 hiljada radno sposobnih a – nezapošljenih. Među njima je i 20 hiljada muškaraca i žena koji traže prvi posao. Prema poslednjim podacima *Zavoda za zapošljavanje* (ZZZ), stopa nezaposlenosti je 21,71 odsto. Orijentacije radi, najveća stopa nezaposlenosti zabilježena je u ljeto 2000. (32,7 odsto) a najmanje devet godina kasnije, u avgustu 2009. (10,1 odsto).

Analizirajući podatke o nezaposlenosti s početka godine, u ZZZ su došli do spoznaje da je, posmatrano po opštinama, rekordna stopa nezaposlenosti bila u Andrijevići (72,80 odsto). Slijedili su još dvije opštine sa sjevera zemlje - Berane i Plav (58,4 odnosno 57,2 odsto). Na drugoj strani, i bukvalno na jugu zemlje, najniža stopa nezaposlenosti registrovana je u Kotoru (5,83 odsto), Herceg Novom (9,3 odsto) i Budvi (10,9 odsto).

Stvarnost je uvijek ljepša posmatra li se očima *Monstata*. Prema njihovoj *Anketi o radnoj snazi*, na kraju prošle godine (u četvrtom kvartalu) stopa nezapošljenosti u Crnoj Gori bila je 17 odsto. Ko voli poređenja sa prostorima bivše Jugoslavije, najmanju stopu nezaposlenosti ima Slovenija (jedina ispod 10 odsto). Slijede Hrvatska, Srbija i Crna Gora. Stopu nezaposlenosti veću od 25 odsto imaju Bosna i Hercegovina, Makedonija i Kosovo.

Radno mjesto je, očigledno, privilegija u cijelom regionu. Opet ima tu svakojakih specifičnosti i kurioziteta.

Ne treba, recimo, ponavljati da Crna Gora svoje liderstvo u regionu (što god to značilo) dokazuje i podatkom prema kome je tokom prošle godine imala najveći rast bruto društvenog

• OD VIŠKA
RADNIČKIH
PRAVA BOLJ
GLAVA:
Premijer Duško
Marković

proizvoda (BDP). To već i ptice znaju. Manje je, međutim, poznat podatak da smo jedina zemlja u regionu (bivša SFRJ + Albanija, Rumunija i Bugarska) u kojoj je tokom 2017. došlo do pada kupovne moći prosječne plate. Pošto je inflacija bila veća od nominalnog rasta zarada.

Može li se trend ponoviti? Stručnjaci *Svjetske banke* prognoziraju da će, za razliku od prošle, Crna Gore ove godine imati najmanju rast BDP u regionu (nešto iznad 2,5 odsto). Što se daljeg pada realnih zarada tiče trendovi obećavaju. Godina je počela novom, većom, stopom poreza na dodatu vrijednost, te većim cijenama struje i goriva. „Kada se u jednoj zemlji

istovremeno povećaju porez, cijena električne energije i cijena goriva, to znači neminovan rast cijena gotovo svih proizvoda i snažno slabljenje kupovne moći građana“, upozoravao je **Bojan Zeković**, član Socijalnog savjeta i Predsjedništva SDP-a, obrazlažući zahtjev te partije da se minimalna plata poveća sa 193 na 250 eura. Na tu temu se još pregovara.

Možda vam to i ne izgleda kao pretjerano bitno (ko može da živi sa 193 eura mjesečno?). Podaci Poreske uprave, međutim, pokazuju da minimalnu platu od 193 eura prima 17,5 hiljada zaposlenih. Gotovo pa svaki deseti među onima koji imaju legalan i prijavljen posao. Sreća? Još 72 hiljade zaposlenih, prema zvaničnim podacima, kući nose iznos manji od 250 eura. Prije nego se od toga odbiju dugovi i rate za kredit. Među njima je i 4,5 hiljade muškaraca i žena koji rade u javnom sektoru.

Vlast objašnjava da zaposleni i poslodavci ne prijavljuju pune iznose zarada, kako bi *štedjeli* na porezima i doprinosima. Statističari i analitičari se nadaju da je to tačno. A zaposleni čute. Rade i trpe. Kako se ono kaže, „ako ti nećeš ima ko oće“.

Uglavnom, povećanje minimalne zarade sa 193 na 250 eura uticalo bi na primanja skoro polovine zaposlenih u Crnoj Gori. Ali i na njihove poslodavce.

„Zakon o radu propisuje da ni jedan zaposleni ne može imati zaradu, za puno radno vrijeme, koja je niža od 30 odsto prosječne zarade. Sporazumom vlade, sindikata i poslodavaca koji je postignut 2013. definisano je da se minimalna zarada utvrdi u nominalnom iznosu od neto 193 eura, što iznosi oko 40 odsto prosječne zarade“, navodi **Milorad Katnić**, bivši ministar finansija u svojoj analizi *Procjena uticaja povećanja minimalne zarade*. Uz zaključak da

• PONOVO
NA POČET-
KU: Janko
Vučinić,
predsjednik
Radničke
partije

Lideri tvrđičluka

Šta god da su vam pričali i pričaju pred minule i predstojeće (lokalne) izbore, podaci su neumoljivi: Crna Gora ima najnižu minimalnu zaradu u regionu. I nominalno i procentualno, o odnosu na prosječnu platu.

Dakle, ako imate nesreću da u Crnoj Gori primete minimalnu zaradu, dobićete 193 eura odnosno 37 odsto aktuelne prosječne zarade. U Makedoniji ista pozicija donosi 196 eura (prosječna zarada je 378 eura). Bosanski minimalac je 208 eura (prosječna plata 438). U Srbiji 213 (prosječna 403), dok ovogodišnji minimalac na Kosovu iznosi u Podgorici „sanjanih“ 250 eura. Koji platni razred više, prosječna zarada u Hrvatskoj iznosi nešto preko 800 eura dok je minimalna zarada 366 eura. Još stepenicu iznad, Slovenci primaju minimalnu zaradu od 614, dok je prosječna plata 1.150 eura. Uglavnom, minimalna zarada u regionu pokriva od 45 do 55 odsto prosječne. Sa izuzetkom Crne Gore.

Kako stanovnik Crne Gore, sa minimalnom zaradom, može da stanuje, ima struju i vodu, možda telefon i računar sa pristupom internetu, a uz sve to kupi hranu dovoljnu za preživljavanje? Tu enigmu nijesu uspjeli da razriješe ni u Monstatu. Zato su izračunavajući dnevnu potrošnju dovoljnu da vas održi u životu (dva eura dnevno) iz računice isključili kečap, majonez ali i troškove stanovanja. Tako smo dobili minimalnu potrošačku korpu, koja kaže da vlasnik minimalne zarade može i da uštedi pristojan iznos. Pa, recimo, donira vladajućoj partiji. I dobije novi, bolji posao.

povećanje minimalne zarade sa 40 na 50 posto prosječne zarade državi i poslodavcima ne bi donijelo mnogo koristi. „Kada se obračunaju svi efekti povećanja minimalne zarade, procijenjeni neto efekat na budžet je negativan“, konstatuje bivši ministar, sada predavač na *Univerzitetu Donja Gorica* (UDG).

„Ljudi se moraju zadovoljiti s niskim nadnicama. Na ovaj način radnik će biti bliže onom mjestu u životu koje mu je odredio bog“. Tek da se zna – citat nije iz nekog od udžbenika koji se koriste na

UDG-u. Ovako su prije nekih 140 godina (u zimu 1873-1874. godine) pisale njujorške novine *World* namijenjene tadašnjoj biznis eliti. Slijedili su protesti i nemiri koji su, zbog krvoprolića u Čikagu u maju 1876, i doveli do toga da se 1. maj obilježava kao Međunarodni praznik rada.

To što u Crnoj Gori nema koga da na valjan način obilježi taj dan druga je priča. Suštinski povezana sa nedavno publikovanom analizom *Približavanje razvijenoj Evropi usporava*, prema kojoj je

crnogorski BDP iz 1989. godine dosežao 51 odsto evropskog prosjeka. Do prošle godine se smanjio na 32 odsto.

„Dvije trećine radnika prima zaradu ispod 500 eura“, kazao je na prvomajskom protestu predsjednik USS **Srđa Keković**. Kako onda stižemo do prosjeka koji je za desetak eura veći od onoga što zarađuju dvije trećine zapošljenih (a polovina među njima ne primi ni 250 eura)? Dio te tajne, možda, otkriva sledeći podatak Poreske uprave:

Najveća bruto zarada u prošloj godini isplaćena u jednom mjesecu licu zaposlenom u Crnoj Gori iznosila je 71,5 hiljada eura. A to je skoro 4,5 puta manje od najveće bruto zarade isplaćene 2016. Ona je, spremite se sada, iznosila ravno 307.670 eura (trista sedam hiljada...). A srećni dobitnik nije bio **Leo Mesi** već osoba „zaposlena u sektoru razrade građevinskih projekata“.

Složit ćete se sa pretpostavkom da taj gospodin/ ili gospođa prvi maj nije dočekao na radničkim protestima u Podgorici ili Nikšiću.

„Mogu da iznajmim polovinu radničke klase da ubija drugu polovinu“, tvrdio je krajem 19 vijeka veliki američki magnat **Džej Guld**, opisujući tadašnje stanje svijesti, ali i stvarnost protiv koje su svoj glas digli radnici Čikaga. Mnogo toga se, u međuvremenu, promijenilo. Nema, recimo, tog biznismena koji bi mogao podijeliti Crnu Goru i jednu polovinu okrenuti protiv druge. Kad to već tako uporno i temeljno radi ovdašnja vlast. A potlačeni joj još i plaćaju.

U planu rada Vlade **Duška Markovića** za ovu godinu nalaz se i izrada novog zakona o radu. Pošto je aktuelni proglašen za *biznis barijeru*. Radnike treba plaćati manje, otpuštati lakše i ne ometati ih da umjesto osam rade 10, 12 ili 14 sati dnevno. Po mogućnosti bez dodatnog plaćanja za prekovremeni rad. To je naš put za Ameriku. Čikago, kraj 19 vijeka.

Zoran RADULOVIĆ

Milo je zakon

Piše: Zoran RADULOVIC

Vlada je prošle nedjelje utvrdila Predlog zakona o Predsjedniku kojim se, kako je saopšteno, „prvi put uređuje institucija Predsjednika“ te njegova prava za vrijeme i po prestanku funkcije. Obaveze predsjednika nijesu pominjane.

Od ministarke javne uprave Suzane Pribilović saznali smo da će, nakon što predloženi zakon bude usvojen, zvaničnici po prestanku mandata, uz 70 odsto predsjedničke plate, imati pravo i na počasno zvanje „bivši predsjednik Crne Gore“. Ali i to da Vlada, za

sada, ne zna koliko će primjena novog zakona čije usvajanje predlažu parlamentu koštati poreske obveznike.

Javnosti je još nepoznat i sadržaj predloženog zakona. Mimo običaja, nakon sjednice Vlade, izostalo je objavljivanje teksta usvojenog predloga. On će, prema obavještenju sa zvanične internet stranice Vlade, biti objavljen nakon „verifikacije“. Pođemo li od toga da verifikacija znači provjeru, odnosno, utvrđivanje tačnog stanja (sadržaja) dalo bi se zaključiti da

u Vladi možda i nijesu sigurni šta su to usvojili. Ukoliko se provjera ne obavlja na nekom drugom, važnijem mjestu. Onom sa koga je predloženi zakon i stigao pred predstavnike izvršne vlasti.

Izenada. U ne tako davno usvojenom planu aktivnosti Vlade Duška Markovića za ovu godinu nema pomenutog propisa. Kao što nema ni zakona o Vladi i Skupštini, koji bi pravno uredili način rada izvršne i zakonodavne vlasti. Zato Vlada svoj rad organizuje uredbama koje mijenja po potrebi i nahođenju. Ni tokom kampanje uoči predsjedničkih izbora niko od ministara, svakodnevno prisutnih na Đukanovićevim promocijama, nije pominjao zakon o Predsjedniku.

Vlada se tog zakona dosjetila petnaestak dana nakon što je Đukanović osvojio predsjednički mandat. Pošto zakon, prema ministarkinom opisu, donosi nova prava

za novog predsjednika – na više saradnika/savjetnika, više novca i, naslućuje se više nadležnosti – njegovo usvajanje, jeste način da Đukanović od sopstvene partije „naplati“ izlazak iz komforne zone moći bez obaveza. Da ne bude da se uzalud mučio u svom trećem povratku na državne funkcije, on se odlučio da sebi proširi nadležnosti ali i krug saradnika koje će moći da okupi o državnom trošku. Da ih daruje zvaničnom titulom člana predsjedničkog kabineta. A možda i još nekim prinadležnostima.

Ono, ništa nije smetalo odlazećem predsjedniku da, u tri svoja mandata, radi sve što je prethodno usaglasio sa partijskim šefom – Milom Đukanovićem. Dovoljno je sjetiti se kako je Filip Vujanović, suprotno ustavnim ovlaštenjima, potpisao Sporazum o statusu američkih snaga sigurnosti, kojim se Crna Gora obavezala da američke vojnike neće izručivati Međunarodnom sudu u slučaju da budu optuženi za genocid, ratne ili zločine protiv čovječnosti. I kako su sve institucije čuteći prešle preko tog postupka.

Kada već pominjemo odlazećeg Vujanovića, ima onih koji su predlog novog zakona pravdali potrebom da se pravno uredi njegov status pošto postaje „prvi bivši“ predsjednik Crne Gore. Čiji autoritet nikako nije u srazmjeri sa vremenom provedenim u vrhovima vlasti. Dok Vlada ne obznani sadržaj prijedloga nećemo znati da li će Vujanović, u postpredsjedničkim danima, uz 70 odsto predsjedničke plate i prava da prisustvuje državnim svečanostima, imati i druge benefite. Poput, službenih prostorija, obezbjeđenja, vozila i vozača...

Važnije je, u svakom slučaju, novi zakon posmatrati u kontekstu pripreme dolazećeg predsjednika Đukanovića da ozvaniči vlast. Nekima nije strana ideja da bi zakon o predsjedniku mogao biti i prvi nagovještaj ostvarenja koncepta „mala zemlja – veliki vođa“. Nešto slično, prije desetak godina, predlagao je Veselin Vukotić – politički mentor, ekonomski savjetnik i saradnik (Savjet za privatizaciju, masovna vaučerska privatizacija) a danas i poslovni partner predsjednika-povratnika. Model „mikro vlada za mikro državu“ tada nije naišao na odobravanje ni domaćih ni stranih stručnjaka, ali vremena se mijenjanju. Putin, Orban, Vučić i Tramp, već su probili led za ideju o vladavini dominantnog predsjednika koji „guta“ vlastitu vladu preuzimajući od nje poslove koji donose moć, popularnost i novac. Dok „preskače“ ono što je naporno, nepopularno i dosadno.

Kao stvoreno za Đukanovića. Sve po zakonu.

» Da ne bude da se uzalud mučio u svom trećem povratku na državne funkcije, Đukanović se odlučio da novim zakonom o Predsjedniku sebi proširi nadležnosti ali i krug saradnika koje će moći da okupi o državnom trošku

Ranka update

Parlament je konačno krajem prethodne sedmice izabrao četiri nova člana Tužilačkog savjeta. Dopunjena verzija ne donosi međutim ni dašak promjena. Sve do jednog provjerena lica - bivša državna tužiteljica **Ranka Čarapić**, dekan Pravnog fakulteta **Velimir Rakočević**, profesorica FPN **Aneta Spaić** i **Milan Filipović**, bivši ministar policije.

Apel civilnog sektora upućen **Željku Aprcoviću**, predsjedniku parlamentarnog Odbora za pravosuđe koji je birao kandidate, očito nije urodio plodom. Mreža za afirmaciju civilnog sektora (MANS) i Akcija za ljudska prava (HRA) uputile su krajem prošlog mjeseca Aprcoviću pismo u kom su naveli da je „krajnje vrijeme da se u Savjetu nađu i predstavnici civilnog društva koji su i konkretno doprinijeli zaštiti ljudskih prava u Crnoj Gori”. Oni su pružili podršku kandidatu **Veliji Muriću**, advokatu i predsjedniku NVO *Crnogorski komitet pravnika za ljudska prava*, koji se istakao zastupanjem žrtava teških kršenja ljudskih prava i ratnih zločina. Murić je bio jedan od 15 kandidata za četiri upražnjena mjesta u Tužilačkom savjetu.

Veselin Radulović, advokat i pravni zastupnik MANS-a, za *Monitor* kaže da izbor bivše Vrhovne državne tužiteljke **Ranke Čarapić** za članicu Tužilačkog

„Jedan sam od pretendenta koji zna kako tužilaštvo diše”, istakla je Čarapićeva kada je kao kandidatkinja za Savjet saslušana u parlamentu i precizirala da „neće biti neskromna” ako kaže da je za vrijeme provedeno u tužilaštvu ostavila trag koji joj daje za pravo da se kandiduje i da kuca na otvorena vrata Tužilačkog savjeta. Ukoliko je cilj da tužilaštvo *ne diše*, izabrana je prava osoba

• OSTA-
VILA
TRAG:
Ranka
Čarapić

savjeta na najbolji način odslikava nespremnost i nedostatak volje za uspostavljanje sistema odgovornosti i profesionalnosti u tužilačkoj organizaciji.

„Podsjećam da je Ranka Čarapić u nasljeđe tužilaštvu ostavila na desetine nerasvijetljenih ubistava, brojne nerasvijetljene napade na novinare, optužnice koje će građane koštati milione eura poput one u slučaju Šarića, nerasvijetljenu aferu *Telekom* i brojne druge slučajeve visoke korupcije i organizovanog kriminala. Sada ona zajedno sa članovima Tužilačkog savjeta iz reda tužilaca čini većinu koja odlučuje o disciplinskoj odgovornosti i o prituzbama na rad tužilaca, što jasno pokazuje kakvo tužilaštvo žele da imaju oni koji su nju izabrali”, prokomentarisao je on za naš nedjeljnik izbor novih članova Tužilačkog savjeta.

Tužilački mandat Ranke Čarapić – obilježila je njena izjava da „kriminalci imaju moral” i brojne krivične prijave protiv funkcionera koje su kupile prašinu u ladicama, zbog čega se vrijeme tokom kojeg je ona bila na čelu tužilaštva nerijetko naziva i „škaf periodom” tužilaštva. Neke od afera koje su bile na čekanju u periodu Čarapićeke su: *Prva banka*, slučaj Budva, Mugoša, ali i prijave protiv drugih crnogorskih gradonačelnika i ministara, aferu *Listing*, *Snimak*, *Telekom*... Optužnice koje su pokrenute, bar kad su u pitanju veliki slučajevi, nerijetko su završile oslobađajućim presudama. Neki od takvih su optužnice za pranje novca u slučaju Kalić i Šarić. Tu su i pale optužnice za ratne zločine. Ona je

Aneta Spaić je kao članica aktuelne radne grupe za izmjenu medijskih zakona insistirala na rješenju kojim bi se zaštitio ugled pravosuđa. Radi se o prilično širokom rješenju koje bi bilo opasna prijetnja za slobodu govora

na saslušanju pred parlamentarnim Odborom za pravosuđe kazala da smatra da je u slučaju palih optužnica odgovornost na sudu.

Radulović podsjeća i da je Čarapićeva na saslušanju u Skupštini

otvoreno podržala praksu neodgovornosti tužilaca izjavom da je bolji stari sistem, po kome je ona mogla da savjetuje tužioca da napusti funkciju kako se ne bi pokretao postupak protiv njega. On smatra da je njen izbor u Tužilački savjet garancija tužiocima da i dalje neće odgovarati za propuste. „A akterima visoke korupcije organizovanog kriminala daje podstrek da sa svojim aktivnostima nastave bez straha da će biti procesuirani na način koji može da ih ugrozi”.

U nadležnosti Tužilačkog savjeta je da utvrđuje predlog za izbor Vrhovnog državnog tužioca i bira i razrješava rukovodioce državnih tužilaštava i državne tužioce.

„Jedan sam od pretendena koji zna kako tužilaštvo diše”, istakla je Čarapićeva kada je kao kandidatkinja za Savjet saslušana u parlamentu. Uz to je napomenula da „neće biti neskromna” ako kaže da je za vrijeme provedeno u tužilaštvu ostavila trag koji joj daje za pravo da se kandiduje i da kuca na otvorena vrata Tužilačkog savjeta. Ukoliko je cilj da tužilaštvo *ne diše*, izabrana je prava osoba.

Bivša tužiteljica nije jedini izbor koji je sporan za civilni sektor i opoziciju.

Odluka Skupštine Crne Gore o izboru članova Tužilačkog savjeta još jednom potvrđuje koliko su policijski i pravosudni organi zatočeni i do krajnosti kontrolisani, saopštila je **Branka Bošnjak**, poslanica Demokratskog fronta (DF). „Izabрати, iz navodno reda uglednih pravnika, bivšu vrhovnu državnu tužiteljku Ranku Čarapić, koja se za pet godina mandata nije

miješala u svoj posao, zatim Milana Filipovića, bivšeg ministara policije, koji gaji devetu deceniju života, osumnjičenog plagijatora Velimira Rakočevića, i na kraju kao šlag na torti suprugu aktuelnog ministra inostranih poslova Anetu Spaić, to potvrđuje”, kazala je ona.

Filipoviću se nema šta bitno prigovoriti. On je za ministra policije imenovan kao nestranačka ličnost 2003, u vrijeme kada se govorilo o depolitizaciji policije. Filipović, za koga je važno i da je blizak SDP-u, podnio je ostavku nakon što je u jesen 2004. godine probijen rok za usvajanje Zakona o Agenciji za nacionalnu bezbjednost.

Dekan Pravnog fakulteta Velimir Rakočević duže je bio u fokusu javnosti zbog optužbi da je plagirao udžbenik Kriminologije. Prvo je optužbe na račun Rakočevića iznio profesor **Đorđe Ignjatović** sa Pravnog fakulteta u Beogradu. On je u časopisu *Anali* 2009. objavio članak u kome je optužio Rakočevića da je plagijator. Rakočević je te optužbe demantovao. Ipak brojne sumnje u tom slučaju, od kojih je jedna i da je Rakočević kasnije štampao novi udžbenik kako bi prikrio plagiranje, nijesu rasvijetljene do kraja.

Prije Univerziteta, Rakočević je, od 1987. do 2006. radio u policiji - Sektor kriminalističke policije i ZIKS. Od 2003. do kraja 2006. bio je načelnik Odjeljenja za analitiku, informatiku i evidenciju u CB Podgorica.

Tokom saslušanja u parlamentu, on je kazao da bi njegova znanja iz oblasti kriminologije bila značajna za Savjet: „Posebno u dijelu edukacije, jer sada imamo neprihvatljivu situaciju u kojoj tužioc ne poznaju osnovne forenzičke sadržaje”. Kako je Rakočević mislio da tim znanjima doprinese radu Tužilačkog savjeta, nejasno je, s obzirom na to da, po zakonu, to tijelo nema veze sa istragama, već vodi „politiku” tužilaštva.

Kako god, razlozi kandidata na ovom konkursu napredak su u odnosu na prethodne konkurse, kada su neki

Veselin Radulović, advokat i pravni zastupnik **MANS-a**, za *Monitor* kaže da izbor bivše Vrhovne državne tužiteljke Ranke Čarapić za članicu Tužilačkog savjeta na najbolji način odlikava nespremnost i nedostatak volje za uspostavljanje objektivnog sistema odgovornosti i profesionalnosti u tužilačkoj organizaciji

kao razlog za kandidovanje navodili – novac.

Aneta Spaić, osim što je supruga ministra Darmanovića, zanimljiva je i po tome što je kao članica aktuelne radne grupe za izmjenu medijskih zakona insistirala da se unese odredba kojim bi se zaštitio ugled pravosuđa. Radi se o prilično širokom rješenju koje bi bilo opasna prijetnja za slobodu govora, a po kom bi „neosnovani, nedobronamjerni i neetični napadi usmjereni na dostojanstvo suda i povjerenja javnosti u pravosuđe“,

bili okarakterisani zloupotrebom slobode izražavanja. Nacrt zakona o medijima još nije spreman, a moguće da će javna polemika koju je ovo rješenje izazvalo, a koje je vlast ranije pokušala da progura u Krivični zakonik, obustaviti ovaj naum, koji bi omogućio svojevrsno disciplinovanje medija.

Disciplinovanje pravosuđa odavno je u toku. Dopunjena verzija Tužilačkog savjeta pomoći će da stvari ostanu – iste.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit ***sa 12 mjeseci grejs perioda***

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Adminsitrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Anuitet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača: 20.156,25 €*

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknadu (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjenicu (2€), upita u Kreditni biro CBCG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnine, koji će biti uključen u konačan obračun.

Ne pitaj za platu

Svake se godine u ovo doba diže larma oko sezonskih radnika. Nema ih i ne valjaju, kažu poslodavci; uslovi su grozni, tvrde radnici. U zemlji koja zvanično ima peko 22 odsto nezaposlenih, poslodavci su nezadovoljni time što je Vlada odobrila „samo” oko 18 hiljada dozvola za rad za strance.

Od preko 51 hiljade nezaposlenih, preko 80 odsto ima završenu srednju ili osnovnu školu. Reklo bi se da je to široka baza za pronalaženje, ako ne vrhunskih kuvara i barmena, onda bar pomoćnih radnika u kuhinji, radnika u palačinkarnicama i pekarama ili momcima što postavljaju suncobrane. Slabo to ide.

Predstavnici Zavoda za zapošljavanje ovih dana obilaze sjeverne opštine skupa sa poslodavcima zvučnih imena *Montenegro Stars Hotels Group*, *Splendid* i slično. Traže sobarice, pomoćne radnike u kuhinji, konobare, čistače javnih površina hotela, kozmetičare i slično.

„Poslodavac nudi korektne uslove rada, obezbijeđen smještaj i tri obroka dnevno. Zarada se kreće između 225 eura, za pomoćne poslove, do 370 eura za rad konobara. Savjetodavci ovih dana, intenzivno, animiraju nezaposlene iz evidencija Zavoda, saopštavaju im potrebe poslodavca, informišu o slobodnim radnim mjestima i uslovima rada. Potrebno je da nezaposleni dođu u zakazano vrijeme. Od njih se očekuje da, na intervju i selekciju, donesu radne biografije”, saopštili su iz Zavoda za zapošljavanje uoči jednog od sastanaka.

Sa drugog mjesta su javili da se traži menadžer domaćinstva,

Ljudi koji su ranije pokušavali da zarade koji dinar na sezonskim poslovima uglavnom se žale na radno vrijeme koje gazde, po potrebi, produžavaju, na jadan smještaj u višekrevetnim sobama i na plate koje kasne

recepcioneri, bellboy, sobarice, higijeničarke, radnici u vešeraju, konobari, barmeni, kuvari, pomoćni kuvari, pomoćni radnik u kuhinji,

poslastičar, radnici u tehničkoj službi (tehničar, električar, baštovan), nabavka, magacioner i računovođa. Pominju se i plate do 900 eura. Ne

bi se reklo da je puno onih koji u tu priču vjeruju.

Za 60 ponuđenih sezonskih radnih mjesta, u Nikšiću, na primjer, predato je 36 biografija. U tom gradu, prije nekoliko godina, skandalozno su dugački bili redovi za posao u novootvorenoj *Voli* radnji. Ko je odavde zna da nije *Voli* poslodavac poznat po dobrim uslovima za radnike. Ljudima treba stalni, ne privremeni posao, kakva-takva sigurnost.

Na internetu se

recimo, potrebna je djevojka/žena za spremanje apartmana, od početka juna do kraja septembra, za djelimično radno vrijeme između 9 - 13 sati. „Mjesečni fond je 75 - 100 radnih sati. Plata 200 - 250 eura. Radno iskustvo nije neophodno. Smještaj i hranu ne obezbjeđujemo”, piše u oglasu. Sa ugovorom ili bez njega, zvuči kao posao za nekoga iz komšiluka.

Privatnik iz Budve nudi „djevojkama” posao pomoćnog kuvara za rad na roštilju, palačinkama i giroso. Plata 500 eura, smještaj i hrana, ali mogu se javiti samo djevojke koje mogu da počnu da rade odmah.

Za rad u pekari u Budvi potrebna je prodavačica. Obezbijeđeni su joj jedan obrok, smještaj i plata od 350 eura. Radno vrijeme osam sati.

Oko plate, smještaja i dužine radnog vremena, sve se vrti. Ljudi koji su ranije pokušavali da zarade koji dinar na sezonskim poslovima uglavnom se žale na radno vrijeme koje gazde redovno, po potrebi, produžavaju, na smještaj u višekrevetnim sobama, sa po jednim kupatilom za desetak osoba, i na plate koje kasne. Ima i onih koji su iskusili da posljednju platu ne dobiju nikad.

Upućeni sa kojima je *Monitor* razgovarao objašnjavaju da su plate često vrlo male, da radnici kojima je obezbijeđen smještaj dobijaju 250, oni kojima nije 300 eura mjesečno. „Krvavi rad za nikakve pare”, kaže djevojaka koja je iskusila sezonski posao.

I poslodavci imaju svoje priče. Pozvali smo, nasumično, broj iz jednog od oglasa. „Zanima me posao pomoćnog radnika u kuhinji. Možete li mi reći kolika je plata”, glasilo je naizgled logično pitanje, ali je ljutit glas odgovorio: „Vas zanima samo kolika je plata”. U razgovoru se ispostavilo se da poslodavce baš nervira kad ih zainteresovani prvo to pitaju. Objasnio nam je da zanimanje

pomoćni kuvar nije tako prosto kao što izgleda. „Treba mi neko ko će da uči - koji tanjir treba da pripremi za koje jelo, šta se kako servira. Ne treba mi onaj koji će samo da guli mrkvu i krompire”, kazao je naš sagovornik, znatno ljubazniji otkad smo objasnili da nam ne treba posao, nego informacije.

„Naći dobrog radnika je nemoguća misija. Prije ću ti nać nekoga da ti srce operiše, nego da fizikališe”, požalio se vlasnik restorana i hotela na primorju. „Trebali su mi ovih dana radnici za fizički posao, nikoga nijesam mogao da nađem za dnevnicu od 30 eura”.

„Šest puta sam prošle godine u Zavodu za zapošljavanje tražio radnike. Tripot su mi slali neke žene, jednu sam zaposlio. Poslije nekoliko dana rekla je da ne može da radi jer ima decu”, kaže naš sagovornik. Po njegovim riječima, do ove godine radna snaga je uglavnom stizala iz Srbije ali ni tamo je više nema: „Sve je otišlo u Njemačku”. Radnici iz BiH radije se odlučuju da idu u Hrvatsku, koja takođe ima ozbiljan problem sa nedostatkom sezonskih radnika.

Monitorov sagovornik nevoljno priznaje da „nije lako naći dobroga radnika, ali ni dobroga gazdu”. Ipak, ostaje pri svome: „U lokalu imam osam stalno zaposlenih, samo jedan je iz Crne Gore. U Crnoj Gori je ogroman problem nerad”.

U decembru prošle godine Vlada je donijela Odluku o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranca za 2018. godinu, kojom je utvrđena godišnja kvota od 18.185 dozvola, kao i djelatnosti u kojima se stranci mogu zapošljavati. „Iz ukupne kvote izdvojeno je 5.000 dozvola koje Ministarstvo rada i socijalnog staranja, može dodatno rasporediti za pojedine namjene u skladu sa potrebama tržišta rada na zahtjev Zavoda za zapošljavanje”, saopšteno je iz Vlade.

Broj dozvola za rad koje vlada odobrava iz godine u godinu je sve veći. Obično ih traže i dobijaju državljani Srbije, potom BiH, Rusije, Ukrajine...

na više mjesta mogu naći oglasi u kojima poslodavci sa primorja traže radnike. Privatnoj kući u kojoj se izdaje smještaj turistima,

Kako se stvari kreću, mogle bi dozvole ostati uzaludne.

Nakon što je Hrvatska postala članica EU u toj zemlji sve je manje ljudi koji pristaju na sezone poslove na primorju.

Kako pišu mediji procenjuje se da će Hrvatska ove godine imati oko 70.000 praznih sezonskih radnih mjesta. Plate su između 500 za sobarice i radnice u vešeraju, do dvije hiljade za izuzetne kuvare i druga bolje plaćena zanimanja u ugostiteljstvu. Vlada Hrvatske na početku godine već je odobrila kvote za 21.200 sezonskih radnika iz inostranstva, a iz Srbije radnu dozvolu za sada može da dobije 5.000 ljudi. Što bi, kad je stvar već takva, neko iz Smedereva došao u Petrovac. Ili iz Trebinja u Herceg Novi, umjesto u Dubrovnik.

„Nalazimo se u Europskoj uniji, svaki hrvatski građanin ima pravo raditi gdje mu se čefne - u dvadesetak, a skoro i svih 28 država, ili 27 ako UK ode. Kuknjava tu ne pomaže, nego samo veće plaće i bolji uvjeti rada. Priče kako će doći sirotinja iz Bosne ili Srbije su promašene jer takvi također odlaze u Austriju ili Njemačku; za sezonski rad se dobiju radne dozvole”, piše u komentaru za *Index* Goran Vojković, docent na Pomorskom odjelu Sveučilišta u Zadru. „Stvar je u tome da ljude treba platiti - ako nema radnika po 500 eura, naći će se po 1000 eura, a ako nema po 1000 eura, naći će se za 2000 eura. Za 3000 eura će konobariti dolaziti i sami Nijemci”.

Naravno, neće baš svako sa sjevera Crne Gore moći da se domogne Njemačke, oni će favoriti u svojim kućama uz kakvu socijalnu pomoć prije nego da im kožu gule primorske gazde. Ni svako iz slavonskih sela neće se domoći Irske, niti iz srpskih provincija hrvatskog primorja. Jasno se, međutim, vidi da onako kako je dosad moglo, više neće moći. Ili će poslodavci plaćati više bolju radnu snagu, ili će dobiti goru. Znajući nas, izvjesnije je ovo drugo.

Miloš BAKIĆ

DJECA MOĆNIH

Nova generacija mladih, pametnih i lijepih

DPS je odavno odskočna daska za političke i druge karijere djeci njegovih funkcionera i simbol partijskog zapošljavanja na profitabilne pozicije

Kumovske, rođačke i bratstveničke veze su, kažu istorijski izvori, oko 170 godina važan segment crnogorske tradicionalne i patrijarhalne sredine. Zato ne čudi što politički i drugi moćnici Crnu Goru komponuju u skladu sa refrenom poznate crnogorske pjesme „Brat do brata, kum do kuma...”.

Na njihovu sreću ovdje nije na snazi takozvani *Makronov zakon*, koji u Francuskoj zabranjuje ministrima, poslanicima i članovima lokalnih vlasti da zapošljavaju vjenčane ili nevjenčane supružnike, roditelje i djecu pod prijetnjom kazne od tri godine zatvora i 45.000 eura. Da se kojim čudom u Crnoj Gori on usvoji u Spuž bi završila bar polovina visokih državnih, a i opštinskih funkcionera, jer su mnogi rasporedili svoje najbliže na uticajna i dobro plaćena mjesta. Teško je doći do detaljnijih podataka o toj mreži, ali u javnost ipak procure informacije i o tome.

Vijest da je **Ivan Vuković**, predavač na Fakultetu političkih nauka, nosilac liste DPS-a na predstojećim lokalnim izborima u Podgorici, po ko zna koji put je aktualizovala ovo pitanje. On je sin **Milorada Vukovića**, bivšeg direktora likvidiranog *Duvankomerca* i bratanić mnogo poznatijeg poslanika DPS-a **Miodraga - Miška Vukovića**, koji

je godinama bio predsjednik borda direktora *Duvanskog kombinata*, danas u stečaju. Mlađanom profesoru Vukoviću, ako bude imao makar pola sreće kao što je imao njegov otac, danas izvršni direktor državne firme *Održavanje željezničkih vozni sredstava*, ili stric, danas DPS-ov poslanik, predstoji blistava karijera.

DPS je inače odskočna daska za političke i druge karijere djeci njegovih funkcionera i simbol partijskog zapošljavanja na profitabilne pozicije. Teren za to trideset godina brižljivo njeguju oni koji su s ulice ušli u vlast na široka vrata pod firmom „mladi, pametni i lijepi”, predvođeni **Momirom Bulatovićem**, **Milom Đukanovićem** i **Svetozarom Marovićem**.

Nisu tek tako sredinom 2015. godine u novi saziv DPS-ovog odbora Podgorice izabrani sinovi **Duška Markovića**, **Mevludina Nuhodžića** i **Milutina Simovića**. Tada je u tom odboru već

• OD OCA I UJAKA
OSTANULO SINU I SE-
STRIĆU: Blažo Đukanović
i Edin Kolarević

bio sin funkcionera DPS-a **Gorana Sita Rakočevića**. Rakočevićev sin **Nikola** jedan je od najmlađih poslanika u Skupštini Crne Gore iz redova DPS-a.

Blažo Đukanović, sin Mila Đukanovića, je najpoznatiji iz nove generacije „mladih, pametnih i lijepih”. Vlasnik je dviju firmi – *BB Solar* i *BB Hidro*. Prema zakonu usvojenom u vrijeme dok je Milo Đukanović bio premijer, *Elektroprivreda* je obavezana da otkupljuje struju iz malih elektrana i budućih vjetroelektrana. Ovakvo zakonsko rješenje dobija novu dimenziju kad se zna da su vlasnici malih elektrana u Crnoj Gori većinom osobe blisko povezane sa vlašću poput Milovog sina, kuma **Vuka Rajkovića** i brata od ujaka **Milovana Maksimovića**, zatim biznismena **Olega Obradovića**, **Ranka Ubovića** i još nekoliko vlasnika kompanija s kojima je u poslovnim vezama porodica Đukanović.

Sestrić Mila Đukanovića **Edin Kolarević** je takođe

biznismen. Ovih dana objavljeno je da kompanija *Serzman Incorporated* iz Kotora, koja se neformalno dovodi u vezu sa Kolarevićem, može da gradi, iako nije dobila sve saglasnosti, kupalište sa pješčanom

• DOK SVETO BI-
JAŠE BAŠ BIJAŠE:
Miloš Marović

plažom u Dobroti. Prije tri godine povjerioci *Sublime Developments* u stečaju, Kolarevićeve firme, tražili su od njega 3,5 miliona eura, a državi je Kolarević za poreze ostao dužan 223 hiljade eura.

Akad pominjemo Blaža i Edina, podsjetimo da je Milo Đukanović tokom predsjedničke kampanje poručio da mediji koji kritički pišu o biznisu njegovog sina - fašisti!

Rođачke veze i članska karta DPS-a pretvorili su u partijske ispostave nekoliko agencija i

Državnu revizorsku instituciju.

Nedavno su *Vijesti* objavile da je Duško Marković u rođачkim vezama sa direktorom Agencije za sprečavanje korupcije **Sretenom Radonjićem**, a u DRI-ju je njegov kum **Radule Žurić**, **Zoran Jelić** zvijezda afere *Snimak*, kao i **Nikola Kovačević**, koji je 12 godina bio član izvršnog odbora DPS-a, dok je predsjednik Senata **Milan Dabović** deset godina bio pomoćnik ministra finansija.

Opština Budva bila je godinama jedan od najdrastičnijih primjera kako je DPS privatizovao Crnu Goru. Dok je bio visoki funkcioner DPS-a Svetozar Marović i njegova uža i šira porodica praktično su o svemu odlučivali na lokalnom nivou, pogotovo u prostornom planiranju i urbanizmu. Marovićev brat Dragan bio je potpredsjednik Skupštine opštine Budva, zadužen za finansije, kćerka glavna menadžerka Opštine, a strina načelnica područne jedinice uprave za nekretnine. Svetozarov sin **Miloš** bavio se unosnim biznisom sve dok i on i otac nisu osuđeni za

razne kriminalne mahinacije. Budvu su prozvali *Svetozarevo na moru*.

Evo još nekoliko primjera gdje su sve uhljebljeni članovi porodica DPS-ovih i ostalih funkcionera iz vlasti.

Sin **Vojina Đukanovića**, bivšeg ministra i visokog funkcionera DPS-a, zaposlen je u Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (EKIP).

Supruga premijera **Duška Markovića** zaposlena je u Agenciji za telekomunikacije. Njihov sin do prošle godine bio je član Odbora direktora *Montenegroerlajnsa*. Markovićeva kćerka radi u Centralnoj banci Crne Gore.

Supruga odlazećeg predsjednika Crne Gore **Filipa Vujanovića** sudija je Vrhovnog suda, a njihove dvije kćerke zaposlene su u Centralnoj banci.

Supruga predsjednika Skupštine Crne Gore **Ivana Brajovića** zaposlena je u *Aerodromima Crne Gore*, firmi u kojoj rade brojni srodnici funkcionera Socijaldemokrata.

Supruga ministra poljoprivrede i potpredsjednika Vlade **Milutina Simovića** je direktorica Direktorata za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova u Ministarstvu rada i socijalnog staranja. I ona je jedno vrijeme radila u Ministarstvu poljoprivrede.

Supruga ministra prosvjete **Damira Šehovića** zaposlena je u Radio-difuznom centru.

Bračni par Jelići posebna su priča. Prije dvije godine dotadašnja direktorica Zavoda za zapošljavanje **Vukica Jelić** dva dana prije napuštanja te funkcije raskinula je radni odnos sa svojim suprugom Zoranom, kojeg je kao savjetnika zaposlila u Zavodu. Onda je samu sebe predložila za članicu Odbora direktora *Plantaža*.

„Obavještavamo vas da je naš kandidat za člana Odbora direktora vašeg Društva gospođa Vukica Jelić, diplomirani ekonomista, direktorica Zavoda za zapošljavanje Crne Gore“, piše u dokumentu koji je potpisala gospođa Vukica Jelić. Prije Vukice direktor Zavoda bio je njen suprug

• MLADE DPS-ove UZDANICE Nikola Rakočević i Ivan Vuković

Zoran.

„Nakon 11 dana rada u Zavodu za zapošljavanje Crne Gore, naišao sam na podatke koji ukazuju na nepotizam porodice Jelić, koji nema granica“, kazao je **Rade Milošević**, dok je kao opozicionar u ime Vlade izbornog povjerenja bio direktor Zavoda.

Zoran Jelić, što je dokumentovano u aferi *Snimak*, kao šef Zavoda za zapošljavanje svojevremeno je obećavao na partijskim sastancima da će Zavod nastojati da zapošljava prvenstveno glasače DPS-a. „Jedan zaposleni, to je četiri glasa za DPS“, čuvena je Jelićeva deviza.

Pretprošlog ljeta se saznalo

da je i kćerka bračnog para Jelić zaposlena u Centralnoj banci Crne Gore. U CBCG je zaposlena i kćerka podgoričkog gradonačelnika **Slavoljuba Stijepovića**.

Supruga poslanika DPS-a i bivšeg ministra **Petra Ivanovića** radi u Komisiji za hartije od vrijednosti. Poslaniku i bivšem ministru kulture **Pavlu Goranoviću** supruga radi u Ministarstvu vanjskih poslova.

Nepotizam lijepo uspijeva i po opštinama. DPS, na primjer, godinama održava u v.d. stanju najvitalnije funkcije u Opštini Pljevlja. Brutalno zloupotrebljavajući institut vršioca dužnosti DPS je na razne pozicije rasporedio pravosnažno osuđene u aferi *Snimak*. Ministarstvo javne uprave donijelo je prošlog ljeta rješenje kojim je komandiru Službe zaštite Opštine Pljevlja **Goranu Čaviću** zabranjeno dalje obavljanje te funkcije. Istog dana donijeto je rješenje kojim se naređuje predsjedniku Opštine Pljevlja da otkloni nepravilnosti koje se odnose na radno-pravni status **Joke Đaćić** i **Seada Vesnića**, koji su uprkos pravosnažnoj osudi nakon afere *Snimak* raspoređeni i proveli na javnim funkcijama više od tri godine.

Jedan od zahtjeva Evropske komisije postavljenih Crnoj Gori je da reformiše državnu administraciju unapređujući profesionalizam i depolitizujući upravu. Koliko je odmakla u ispunjavanju tog zahtjeva svjedoče i navedeni primjeri zapošljavanja po rođачko-partijskoj liniji.

Kada bi sve cvjetalo u Crnoj Gori niko ne bi imao ništa protiv zapošljavanja članova porodica ljudi iz vlasti, ali praksa pokazuje da u ovoj državi, upravo zahvaljujući trodecenijskoj vladavini DPS-a i nepotizmu, uglavnom sve zamire osim kriminala. Zbog toga je *Makronov zakon* izgleda jedini lijek koji može da eliminiše rođачko-partijsko zapošljavanje i Crna Gora postane i napreduje kao moderna zemlja.

Veseljko KOPRIVICA

Njemačka

Odlaganje problema

Piše: Milan POPOVIĆ

Čak ni najsolidnija ekonomija i demokratija EU, kakva je Nemačka, nije uspjela da izbegne najveću kontradikciju, problem i opasnost Zapada, njegovo tridesetgodišnje isklizavanje udesno, od desnog centra ka ultradesnici, od stvarnog centra ka „ekstremnom centru“, kako ga je lucidno prozreo Tarik Ali. Ovo ne može da sakrije, čak ni najkorektnija dugogodišnja vlada(vina) jedne Angele Merkel.

Epitet najkorektnije, ova vlada(vina) je najviše zaslužila, ponašanjem u toku velike izbegličke krize u Evropi, koja je započela 2010, a eskalirala 2015. Otvorenost, pomoć i empatija, koje su prema nevoljnicima u ovoj krizi demonstrirale nemačka kancelarka i njena vlada, bile su „socijaldemokratske“ nego kod većine evropskih i svetskih socijaldemokratskih partija. Da li zbog velike postnacističke lekcije, koju je njena zemlja primerno savladala, ili zbog njene velike lične hartizme, inteligencije i hrabrosti, ili i zbog jednog i zbog drugog, ostaje da se prouči, ali je jedno sigurno, zasluge za ovo nemačkoj kancelarki ostaće čak i bez obzira na sve ostalo što se dogodilo, i što još može da se dogodi.

A već se dogodilo i ono drugo, i ni to ne treba da se zaboravi. Dugotrajno parazitiranje nemačke ekonomije, posebno njenog krupnog kapitala, bankarstva i finansija od EU, i njene siromašnije, mediteranske, posebno grčke periferije. I to putem evropskog, transnacionalnog, nemačkog, grčkog i ostalog kapitalističkog klasnog saveza vlasti i rata nemačkih, grčkih i ostalih kapitalističkih oligarha protiv nemačkih, grčkih i ostalih radnika. Koji je svoj negativni vrhunac imao u najbrutalnijem i najnedemokratskijem gušenju jedne legitimne i legalne evropske vlade u novije vreme, prve vlade levičarske koalicije Sirize i njenog lidera Aleksandra Ciprasa, u Grčkoj, 2015.

Gušenje prve vlade Sirize i Aleksandra

Ciprasa u Grčkoj 2015, bilo je, zapravo, prvo veliko klasno i političko (ne)delo nemačkog, grčkog i evropskog „ekstremnog centra“, posle izbijanja velike svetske ekonomske i finansijske krize 2008. Nakon ovoga, usledila su slična (ne)dela ovog istog lažnog centra, globalnog inkubatora, „zmijskog jajeta“ desnog ekstremizma odnosno novog fašizma, kako se ovaj nekada ispravno zvao. Najpre, 23. juna 2016. Breksit u UK, a onda, još zloslutnije, 8. novembra iste godine izbor Donalda Trampa za novog predsednika u SAD.

Sve do današnjeg dana, iz nemačke vlade i vlasti, nije došao ni najmanji znak priznanja i svesti o postojanju bilo kakvog „ekstremnog centra“, pa, naravno, ni o sopstvenom, i to veoma značajnom, učešću u „radu“ ovog centra. Poslednja prilika za ovo priznanje i svest bili su parlamentarni izbori u Nemačkoj 2017. Postizborni pregovori oko nove vlade trajali su nekoliko meseci, ali manje oko programa, a najmanje, ili čak nimalo, u pravcu osveščivanja i napuštanja lažnog „ekstremnog centra“ u korist nekog eventualnog novog i stvarnog centra, kao početka neke nove, stvarne i progresivne alternative za Nemačku, Evropu i svet.

Zbog toga je i nova vlada Nemačke, zasnovana na još jednoj takozvanoj velikoj koaliciji, onoj između Hrišćansko-demokratske unije (CDU) Angele Merkel i Socijaldemokratske partije (SPD) Martina Šulca, u najboljem slučaju, samo još jedno odlaganje problema. Ne stavi li se problem demontiranja lažnog „ekstremnog centra“, te izgradnje nekog novog i stvarnog centra, kao početka neke nove, stvarne i progresivne alternative, veoma brzo na dnevni red, međutim, na nekim sledećim izborima, Nemačka, Evropa i svet mogli bi da se probude sa, u međuvremenu, veoma ojačalom, i do same vlade i vlasti stasalom, onom drugom, ultradesnom Alternativom za Nemačku (AfD).

Patriotizmom protiv kulture

Dokazani neprijatelji Crne Gore ne mogu da dobiju Trinaestojulsku nagradu", istakao je slikar **Rajko Todorović Todor**, ubrzo nakon što je imenovan za predsjednika žirija za dodjelu najznačajnije državne nagrade. Na ovo mjesto predložili su ga Klub poslanika Socijaldemokrata i Liberalne partije.

Režimski portali su zatim prenijeli da se novi predsjednik žirija - nada da ta bitka neće biti izgubljena: „Ja sam samo prvi među jednakima u tom žiriju. Nadam se da iz te bitke neću izaći poražen“, naglasio je Todorović.

Čovjek se sprema za težak boj, iako nije imenovan da dijeli čak ni odlikovanja, već nagradu koja se dodjeljuje za pregnuća u svim oblastima rada i stvaralaštva u prethodne dvije godine.

Nije ipak Todorović za medije htio da *imentuje* „one koji su dobili nagradu a bili su protiv Crne Gore“. A ima ih, sigurno, puno. Sudeći prema izjavama šefa režima i njegovih apologeta, svakim danom sve više. Mala je ovo država koliko je u njoj izdajnika - nije im dovoljno što su se dokazali kao neprijatelji, no bi još i da im država da najsjačajnije odličje za to nepočinstvo. Sreća za državu što konačno ima pravog predsjednika žirija.

Jedino što kvari tu patriotsku idilu je što zakon još nije uspio da normira ovo o čemu govori Todorović. Naime, u Zakonu o državnim nagradama se za Trinaestojulsku, koja se dodjeljuje u čast Dana državnosti, pominju

U Zakonu o državnim nagradama se kaže da se za Trinaestojulsku nagradu mogu kandidovati „građani ili državljani Crne Gore, grupe lica ili pravno lice koje ime sjedište na teritoriji Crne Gore“. Propust, što li je, pa zakon nije tretirao ko su, kako i na koji način se vaga patriotizam. Zato je tu Todor

samo „građani ili državljani Crne Gore, grupe lica ili pravno lice koje ima sjedište na teritoriji Crne Gore“. Propust, što li je, pa zakon nije tretirao ko su, kako i na koji način se vaga patriotizam ili, ne daj bože, izdaja pojedinca, grupe ili privatne firme.

Zakonske formalnosti ne bi trebalo da utiču na Todorovićevo predsjedavanje, jer on je eksplicitan – nisu to bilo kakvi već dokazani

neprijatelji. Za očekivati je da, kada bude trebalo, saopšti njihova imena i „zločine“ protiv države.

Da podsjetimo, prošle godine nagradu su dobili vajar **Miodrag Šćepanović**, prof. **dr David Kalaj** i **dr Svetozar Savić**; 2016 - **prof. dr Igor Đurović**, pisac **Milorad Popović** i kantautor **Miladin Šobić**; 2015 - književnik **Ljubomir Đurković**, univerzitetska profesorica **Vesna Kilibarda** i slikar **Srđan**

Plate za dobitnike nagrada

Novčani dio godišnje Trinaestojulske nagrade iznosi 200 najnižih cijena rada, dok je novčani dio Trinaestojulske nagrade za životno djelo 300 najnižih cijena rada.

Državne nagrade, pored Trinaestojulske, su Njegoševa, nagrada Petar Lubarda, Miroslavljevo jevanđelje i Oktoih.

Istaknutom kulturnom stvaraocu pripada doživotna mjesečna naknada u iznosu: jedne prosječne mjesečne zarade dobitniku nagrade Miroslavljevo jevanđelje; jedne i jedne četvrtine prosječne mjesečne zarade dobitniku nagrade Petar Lubarda; jedne i po prosječne mjesečne zarade dobitniku Trinaestojulske godišnje nagrade; jedne i tri četvrtine prosječne mjesečne zarade dobitniku Njegoševe nagrade; dvije prosječne mjesečne zarade dobitniku Trinaestojulske nagrade za životno djelo, propisano je Odredbom o kriterijumima i načinu dodjeljivanja statusa istaknuti kulturni stvaralac.

Vukčević; 2014 - reditelj **Gojko Kastratović**, istoričar umjetnosti **Aleksandar Čilikov** i direktor Muzeja i galerija Podgorice **Niko Martinović**, te godine je nagradu za životno djelo, koja se može dodijeliti svake druge godine, dobio slikar **Vojislav Vojo Stanić**.

Godine 2012. nagrada je pripala kompaniji *13. jul Plantaže*, ŽRK *Budućnost* i reditelju **Branku Baletiću**. **Marina Abramović** dobila je nagradu za životno djelo; 2011 – laureati su bili reditelj **Slobodan Milatović**, kompozitor **Žarko Mirković** i istoričar **Šerbo Rastoder**.

Miodrag Dado Đurić primio je Trinaestojulsku nagradu za životno djelo 2010, te godine godišnjim nagradama ovjenčani su slikar **Luka Lagator**, književnik **Radoslav Rotković** i VK *Primorac*. **Rajko Todorović** Todor nagrađen je 2009, zajedno sa timom arhitekata koji je izlagao na Venecijanskom bijenalu i izdavačkom kućom CID...

Propuštena na spisku, 2013. godina je bila sporna. Te godine nagrada je dodijeljena politikologu **Radulu Kneževiću**, književniku **Iliji Lakušiću** i književniku **Gojku Čelebiću**, bivšem ministru kulture u Vladi **Mila Đukanovića** od 1993. do 1996.

Reakcija dijela javnosti bila je burna. Napomenuto je da se najznačajnija državna nagrada dodjeljuje dvojici protivnika nezavisnosti Crne Gore **Lakušiću** i **Čelebiću**, te anonimnom zagrebačkom politologu.

Književnik **Andrej Nikolaidis** je napustio žiri u kojem su, sa njim, bili predsjednik **prof. dr Dragan K. Vukčević**, i članovi **prof. dr Predrag Ivanović**, **prof. dr Dragan Koprivica** i **prof. dr Milenko Popović**.

Te godine nagradu je

dobitnicima uručio potpredsjednik Skupštine **Suljo Mustafić**. Prisustvo na ceremoniji, sem predsjednika **Filipa Vujanovića**, izbjegli su tadašnji premijer **Đukanović**, svi ministri i predsjednik Skupštine **Ranko Krivokapić**, koji je inače trebao da uruči piznanja.

• JEDAN OD ZADUŽENIH ZA POTVRDU DA SI PATRIOTA: **Rajko Todorović Todor**

Već na početku svog mandata slikar **Rajko Todorović**, predsjednik žirija, izazvao je skandal i najznačajnije državno priznanje opet ugrao u političku močvaru. Možda je to i bio cilj

Krivokapić je ranije pokušao da Predlogom izmjena zakona o državnim nagradama spriječi dodjelu ove nagrade za tu godinu. U obrazloženju razloga za izmjene navedeno je da je neophodno ustanovljavanje mehanizama zaštite dostojanstva i autoriteta Skupštine, predsjednika države, Vlade i samih državnih nagrada, od odluka žirija, koje mogu nanijeti štetu crnogorskim interesima u domaćoj i međunarodnoj javnosti.

Predlog koji je predviđao i da Skupština može odlučiti da Trinaestojulska i druge nagrade ne budu dodijeljene u određenoj godini, nije dobio potrebnu većinu na skupštinskom Odboru za politički sistem. Zakon, koji je predložio predsjednik parlamenta **Krivokapić**, podržali su samo poslanici njegove SDP, protiv su bili predstavnici Demokratskog fronta i SNP, a uzdržani članovi Odbora iz DPS i Pozitivne Crne Gore.

Jedini način da sada **Todorović** ozakoni svoje težnje je da nagovori sadašnju vladajuću većinu da izglasaju slične izmjene. Inače u zamišljeni boj kreće skoro pa goloruk.

Među izdajnicima

LJUPKA KOVAČEVIĆ, ANIMA

Zakonske formalnosti ne bi trebalo da utiču na Todorovićevo predsjedavanje, jer on je eksplicitan – nisu to bilo kakvi već dokazani neprijatelji. Za očekivati je da, kada bude trebalo, saopšti njihova imena i „zločine“ protiv države

nekadašnji protivnici nezavisnosti sve više gube primat, a u prvi plan ponovo izbijaju oni koji su protiv vlasti. U mnogim žirijima je biti protiv vlasti dovoljno da vas proglase za neprijatelja države.

Tako se sa nostalgijom možda sjetimo 2015. kada je dramski pisac Ljubomir Đurković dobio Trinaestojulsku, a nije javno krio koliko mu ovdašnja vlast nije po volji. Te godine u konkurenciji sa preko 20 umjetnika, bio je i privrednik **Veselin Pejović**. Njega su za nagradu predložili iz KAP-a, uz obrazloženje da ove fabrike ne bi ni bilo bez Pejovića.

Već na početku svog mandata Todorović je izazvao skandal i najznačajnije državno priznanje opet ugrao u političku močvaru. Možda je to i bio cilj.

A opet to govori i o kompetentnosti ovog žirija. Kako bi, na primjer, Todorović reagovao na tekstove nekog crnogorskog Henri Milera u kojima se pisac obračunava na politiku svoje države, na gušenje ličnih sloboda, na tlačenje siromašnih, ili nekog domaćeg Tomasa Bernarda koji je zbog pisanja o malograđanštini i licemjerstvu svog društva, zavrijedio nadimak *Nestbeschmutzer* - „onaj koji pljuje po vlastitom gnijezdu, odnosno, domovini i narodu“.

Na njihovu radost, u Crnoj Gori veleizdajnika takvog formata još nema.

Predrag NIKOLIĆ

Naš brod su okupirali gusari

MONITOR: *Posljednjih dana sve češće se pominju izdajnici i neprijatelji. Nakon etiketiranja menadžmenta RTCG, ove sedmice slikar Rajko Todorović, član žirija za Trinaestojulsku nagradu, saopštio je da tu nagradu neće moći da dobiju „dokazani neprijatelji Crne Gore“. Kako vidite ovakvu učestalu retoriku, kao znak čega?*

KOVAČEVIĆ: Ovom retorikom je dobijena još jedna „sjajna pobjeda“ jer ništa se drugo u kampanji za predsjednika nije ponudilo građanstvu pa je na taj način definisan diskurs za sve vjerne podanike koji se imaju na toj matrici dokazivati u narednom periodu.

Do sada to nije bilo tako vidljivo jer je civilnom društvu a i široj javnosti nuđen i privid evropskog razvoja. Procijenjeno je da pretvaranje nije više potrebno - svi koji ne podržavaju predsjednika su „neprijatelji države“, čak i oni u vlastitim redovima. Jer ubuduće će se lojalnost provjeravati u vlastitim redovima i to brojem pronađenih „neprijatelja države“ kao što je potvrđivan „siguran glas“. Ne treba potcijeniti predsjednikov strah jer nije slučajno da je uz njega na proglašenju bila najuža porodica a ne najuži saradnici. Krenuli smo korak dalje u pogrešnom pravcu. Za sada je to još jedna dimna zavjesa za dalje malverzacije i uništavanje ono malo prirodnih i ljudskih resursa koji su nekako izbjegli da budu do sada instrumentalizovani.

MONITOR: *A sastanak Đukanovića na Orlovom kršu sa predstavnicima kulture i nauke,*

Zatrašujuće je to što se dešava u Savjetu RTCG i aktivnim i kredibilnim NVO zadnjih mjeseci. Žalosti i plaši me vjerovanje tih ljudi da u EU birokratama imaju podršku a od početka je jasno da EU birokratiju zanima samo spoljna politika. Unutrašnja je bila i biće naš problem

gdje je kazao da će mu prioritet biti briga o državnom identitetu? Kako čitate tu poruku starog novog predsjednika?

KOVAČEVIĆ: Dovoljno je biti u tišini na Orlovom kršu ako poštujete to mjesto i ako vam je stalo do tradicije. U situaciji u kojoj je Đukanović poštovanje nije bitno, pravovjernost institucija se mora i vidjeti i dokazati. Očito je još nešto a to je da Đukanović uči za razliku od njegove klike kojoj znanje nije potrebno. Basta mu da svakakvu prljavu rabotu obuče u savremeni metod u tome je njegova hrabrost i naša nesreća da ne razlikujemo „žito od kukolja“, a evropski izaslanici mogu biti ponosni „napretkom“. Krug režima, nauke i kulture sa razgovorom u kom se „državni nacionalizam“ identifikuje

sa „etničkim nacionalizmom“. Asocijacije su nemilosrdne. Znam kako je bilo u Njemačkoj – sve po zakonu i uz blagoslov nauke i kulture. Želim da to bude predizborna manipulacija ustravljenog predsjednika a ne državna politika u narednom periodu.

MONITOR: *Dobili smo i počasnog predsjednika.*

KOVAČEVIĆ: Nadam se da je svima već jasno da Đukanović javno radi sve po zakonu i zato je ekspresno usvojen zakon za njega. Takođe se nadam da je svima jasno da on ne napušta svoje vjernike sve dok vjeruje u njihovu lojalnost a i zna da ih nagradi iz državnog budžeta i to sve po zakonu. Ovo svjedoče mnogi primjeri nad kojima se prosječno pametni i prosječno moralni zgražavaju. Đukanović je

legalista, svi ostali iz njegovih redova njegovu želju doživljavaju kao zakon i ne biraju sredstva da ga zadovolje i da stvore zakone po njegovoj želji i mjeri.

MONITOR: *Napisali ste početkom mjeseca i da se plašite, ukazujući na alarmantnu bezbjednosnu situaciju. Plašite li se još? Predstavnici vlasti su nakon dvostrukog ubistva u centru Podgorice obećali nemilosrdan obračun sa organizovanim kriminalom, ali se od tada o bezbjednosti mnogo ne govori. Ne računajući govore o tome da smo faktor stabilnosti na godišnjicu priključenju NATO.*

KOVAČEVIĆ: Naravno da se plašim jer ne vjerujem da će se bezbjednosna situacija poboljšati. Nije sav strah vezan za to da kriminal

vlada državom jer ne sumnjam da institucije taj dio drže u kontroli taman onoliko koliko im je potrebno. Veći dio mog straha je vezan za progone neistomišljenika i za stvaranje „nepotrebnih ljudi“ koji su u principu Crnoj Gori oni koji znaju, oni koji misle i oni koji se još nadaju promjeni. Zatrašujuće je to što se dešava u Savjetu RTCG i što se dešava aktivnim i kredibilnim NVO zadnjih mjeseci. Žalosti i plaši me vjerovanje tih ljudi da u EU birokratama imaju podršku a od početka je jasno da EU birokratiju zanima samo spoljna politika. Unutrašnja je bila i biće naš problem.

Podržaće nas oni da mi sami napravimo promjene, promijenimo režim koji nam ne odgovara ali neće i ne mogu više od toga. I to je u redu. Nama je stalo do slobode i demokratskih standarda jer mi nismo ovdje po mandatu kao oni. Mi gradimo našu budućnost i to nije floskula.

MONITOR: *Nakon oštarih kritika Brisela u Strategiji razvoja Zapadnog Balkana, gdje su se*

Premijer i DPS će uraditi sve da diskredituju i marginalizuju kredibilne organizacije i već je vidljivo da se ubrzano stvaraju nove koje su saradljive i potpuno u službi režima a i pomagači sa strane nisu zanemarljivi

mogle čuti i konstatacije da živimo u zarobljenoj državi, stigao je izvještaj o napretku koji vlasti koriste da se pohvale da je ostvaren napredak i da smo lideri u evropskim integracijama. Kako vidite tu toplo hladno retoriku Brisela?

KOVAČEVIĆ: Ne vidim toplo-hladnu retoriku Brisela, već diplomatiju koju u principu ne zanimaju unutrašnji problemi. Oni biraju za ravnopravne sagovornike one koji imaju moć u državi i koji im neće praviti problem u njihovim planovima, ostale tapšu po ramenu. Vlast (moć) je za njih promjenljiva varijanta, nažalost za nas nije i to je naš unutrašnji problem. Naravno da razumiju situaciju, naravno da nas podržavaju i ojačavaju ali mi moramo urediti odnose u „našoj kući“. Moramo uzeti u obzir i njihove stereotipe i predrasude o nama i znati da sve dok „glava kuće“ sarađuje i oni sarađuju sa njim.

Brisel mnogo više zabrinjava retorika našeg predsjednika koji otvoreno govori o mogućim sukobima nego stanje ljudskih sloboda u CG. Trenutna međunarodna situacija mu tu značajno pomaže, on odlično koristi sve njihove strahove da bi održao vlastitu važnost kroz uticaj na ovom prostoru (mogućnost dvostruke igre na međunarodnom planu nije mala moć) uz stvaranje utiska da može da utiče i na stanje u „Zapadnom Balkanu“ ma šta pod tim podrazumijevali. Mislim da mu više vjeruju nego što je njegova realna moć i to je dio problema.

MONITOR: *Premijer Duško Marković ne propušta priliku i da spočita zloradost jednom dijelu civilnog sektora koji je tražio aktiviranje klauzule balansa.*

KOVAČEVIĆ: Zbog više razloga žao mi je što su se opredijelili za taj potez. Jedan je i ovo što ste konstatovali da će to biti korišteno da se te organizacije diskredituju u očima šire javnosti koja je imala zavidan nivo povjerenja u NVO u odnosu na zemlje u okruženju. Naša šira javnost u suštini nije ni osviještena o tome koje su moći i dometi NVO ali je jasno procijenila

da rade u njihovom interesu nasuprot ubjeđenja, na samom početku, da su to organizacije koje rade za tuđe interese i bogate se na njihovoj muci.

Premijer i DPS će uraditi sve da diskredituju i marginalizuju kredibilne organizacije i već je vidljivo da se ubrzano stvaraju nove koje su saradljive i potpuno u službi režima a i pomagači sa strane nisu zanemarljivi. Može biti još gore i da se proglase neprijateljima države i izdajnicima a da se nove NVO u potpunosti stave u službu režima. Nikako ne treba potcijeniti kreativnost režimskih službenika, oni su lekcije za ovih desetak (dvadesetak i više) godina u potpunosti savladali – diskriminiši, isključi, pretvaraj se da sarađuješ, ne sarađuj, optuži.

MONITOR: *Kuda plovi ovaj*

Koja se samo prašina diže oko banera u Budvi a o deportaciji ne može biti ni predstava! O odgovornosti članova vlasti za devedesete se ne može razgovarati ali postoji radionica na Orlovom kršu o nacionalnom identitetu!

brod?

KOVAČEVIĆ: Ne znam, dođe mi da citiram Njegoša ali neću jer sa njim peru usta svi oni koji rade protiv svega onoga što je on stvorio za nas, oni utemeljeni u vlastitom nacionalizmu. Kada je društvena zajednica okupirana zlom i nemoralom treba naći bolji način odbrane i borbe. Vraćanje u prošlost, izuzimam zadnjih 28. godina kojih se moramo sjećati svakog dana, samo bi pogoršalo situaciju. Koja se samo prašina diže oko banera u Budvi a o

deportaciji ne može biti ni predstava! O odgovornosti članova vlasti za devedesete se ne može razgovarati ali postoji radionica na Orlovom kršu o nacionalnom identitetu! Opasni su to znaci a većini je još udobno i toplo pod okriljem prošlosti za koju nisu odgovorni i još je mogu koristiti kako im se prohtije, za svoje male, bijedne interese. Nezreli i neznaveni uvijek traže sigurnost pod skutom vođe i naciona jer je to dobro opravdanje vlastite nesposobnost da upravljaju svojim životom i svojom slobodom u sadašnjem trenutku.

Na kraju da ne budem pesimistična čujem i neke nove glasove koji me raduju u svoj ovoj situaciji, neki glasovi koji su nakon dugo dugo vremena (za sada iz medijske zajednice) počeli da govore o znanju, profesionalizmu i odgovornosti i nisam čula da su kao argument potezali EU standarde. Svidjeti se „velikom tati“ (predsjedniku ili EU administraciji) nije bitno ako imate navedene vrijednosti (znanje, profesionalizam i odgovornost) jer ste odbacili inferiornost male zajednice i uključili se u svijet borbe za pravdu i pravičnost, poštujući svoja i tuđa prava. Naš brod su okupirali gusari, valja nam zadržati prisebnost i držati se navedenih vrijednosti.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Mitropolite, niste sami. Ima nas još mnogo koji se neće miriti dok ne oslobodimo Njegoša, i dok ne uradimo ono što nas je onomad i zamolio.“

Vladislav Dajković, kandidat za gradonačelnika Podgorice iz Prave Crne Gore

Lucija Šerbedžija

Glumica:

Ne živimo u lakim vremenima. Ljudi ograđuju svoj mali svijet kako bi sačuvali golu egzistenciju. Pitanje je kako biti hrabar u današnje vrijeme i proći bez ožiljaka, a ne biti licemjeran.

(Portal Novosti)

Voja Brajović

Glumac, na pitanje šta ga je vodilo kroz sve godine rada:

- Vodila me želja da se ne obrukam, potreba da mogu reći i osećati da se nisam obrukao u onome što radim.

(Blic)

Tomislav Žigmanov

Politički čelnik Hrvata u Srbiji:

- Stanje je trenutčno paradoksalno i 13 posto građana Republike Srbije je manjinskih nacionalnosti, a u skupštini nema ni pet posto onih koji su njihovi predstavnici. Takve vrste nacionalnog ekskluzivizma danas gotovo da nema i to se ne prepoznaje kao problem.

(Novi list)

Ranko Ostojić

Zastupnik SDP-a u hrvatskom Saboru:

- Iza odbijanja Sabora da bude pokrovitelj obilježavanja Dana Europe i Dana pobjede nad fašizmom stoji revizija povijesti i negiranje da smo zemlja koja je pobijedila fašizam.

(Portal Novosti)

Škeljzen Malići

Politički analitičar iz Prištine:

- Što se tiče ideje da se napravi sveobuhvatni sporazum, a da Kosovo ne bude punopravni član međunarodne zajednice i Ujedinjenih nacija - to je nezavršen posao i zamrznuti konflikt. Ako Kosovo

ne postane član Ujedinjenih nacija - nema rešenja. Ostajemo u nekom limbu.

(RSE)

Ivo Goldstein

Istoričar, profesor Sveučilišta u Zagrebu:

- Monstruoznost Jasenovca proizlazi iz masovnih ubojstava i načina na koji su ona počinjena, ali još više iz činjenice da su zločinac i žrtva govorili istim jezikom, da su komunicirali, i jedni i drugi bili su seljaci koji su razgovarali o tome kako je žetva dobra ili loša, šljiva rodila ili nije. I onda drugi dan taj ustaša ubija logoraša.

(RSE)

Vernesa Smolčić

Astrofizičarka, vanredna profesorica na Fizičkom odsjeku zagrebačkog Prirodoslovno-matematičkog fakulteta:

- Najnovija saznanja iz kozmologije ukazuju na to da se većina materije sastoji od tamne tvari i da je tamna energija jedna od njenih glavnih komponenti. Zapravo, materija koju vidimo – zvijezde, plin koji svijetli – čini manje od pet posto ukupne količine svemira! I dalje ne znamo što je tamna tvar, a još se manje zna što je tamna energija.

(Novi list)

OGNJEN GLAVONIĆ

Reditelj čiji će film „Teret“ biti prikazan na 71. filmskom festivalu u Kanu:

- Svaki oslobođeni govor, svaki glas koji guli naslage laži sa istine je korak koji usmerava staze kroz šibljke buke i neartikulisaneosti.

(Blic)

MILE KEKIN

Frontmen grupe Hladno pivo o singlu „Ja nisam vaš“:

- Ja se bavim muzikom da bih izricao svoje stavove. Ima mnogo muzike koja ne šalje nikakve poruke. A ako ih i šalje to su poruke zamotane u celofan, s tisuću cvjetova... ja to ne radim.

(N1)

KAMIJ LORANS

Francuska književnica:

- Fejsbuk nam dozvoljava da sakrijemo svoj identitet, da lažemo, da manipuliramo i svi korisnici društvenih mreža na neki način iskorišćavaju tu njegovu romanesknu moć. Oni sebe kreiraju kao likove romana, režiraju sopstveni život, zamišljaju živote drugih, pronalaze priče manje ili više fiktivne.

(Politika)

Nikola Visković

Umirovljeni profesor Pravnog fakulteta u Splitu o Jadranskom moru:

- Milenijima je bio prebogat, prečist i neizmjenjen. A u samo

nekoliko posljednjih decenija pretvara se iz mare nostrum u male monstrum, sa dramatično sve manje vrsta i količina riba, sa podmorskim golim tlom ili osvajanim tropskim biljem, s obalom koju će uskoro obešumiti divovski požari s florom i faunom koja uskoro neće biti mediteranska nego suptropska, a satelitske snimke pokazuju da se sve zemlje mediteranskog bazena suše i pretvaraju u ono što su danas Turska i Sirija.

(H-alter)

Esad Boškailo

Ugledni američki psihijatar:

- Naučnici tvrde da je neophodno da prođu tri generacije poslije rata, da se poslijeratno društvo normalizuje. Trebalo je 30-tak godina da se Jugoslavija, donekle, oslobodi trauma iz Drugog svjetskog rata i da se izgradi povjerenje među narodima. Taj proces je traumatično prekinut 90-ih godina. Sada, 20 godina poslije rata, ne samo da proces ozdravljenja nije krenuo pravim putem, nego se strah od novih sukoba podgrijava svakodnevno.

(Buka)

OD SADA I ZA
PENZIONERE

TEHNOMAX

POTROŠAČKI KREDITI

do 24 mjesečne rate

N kamate
E troškova

B odlaska u banku

Sve na jednom mjestu!

**HIPOTEKARNA
BANKA**

Kaznene carine: Ultimatum jednog narcisa

Drama s kaznenim carinama na čelik i aluminij, kojima SAD prijeti svojim trgovinskim partnerima se nastavlja. Nešto prije isteka samovoljno određenog roka, američki predsjednik **Donald Trump** je odredio još mjesec dana prženja na laganoj vatri tijekom kojega će pokušati progurati svoje uvjete.

To je trgovinska politika po scenariju televizijskog spektakla koji je Trump godinama vodio – neočekivani obrti i dramaturške

stanke. Najvažnije da je gledanost dobra i da svi bulje samo u njega, gnjevnog nacionalista iz Bijele kuće, koji tobože želi svoju zemlju opet učiniti velikom.

Ni dobrohotni savjeti francuskog predsjednika **Macrona** i njemačke kancelarke **Merkel** zadnjih dana nisu ništa pomogli. Jer Trump ne zna cijeniti saveznike. Njemu je važan samo on sâm, Trumpov *skow* mora u sljedeću epizodu pa makar na kraju Sjedinjene Države od toga imale ekonomsku štetu.

Dakle, čekamo do početka juna. Američki predsjednik i njegovi trgovinski savjetnici jasno su dali do znanja da oko čelika i aluminija žele diktirati uvjete Europskoj uniji. Zahtijevaju da se uvoz obavlja po kvotama, kako bi zaštitili nekonkurentni američki čelik.

To proturječi dosadašnjim načelima slobodne trgovine, koja je osmislio upravo SAD uz pomoć Svjetske trgovinske organizacije (WTO). Do sada je jedino Južna Koreja pristala na kvote jer ne želi izazivati svoju silu-zaštitnicu. Kanada i Brazil, glavni izvoznici čelika u SAD, vjerojatno se mogu

nadati boljem *dealu*.

Europska unija ni u kojem slučaju ne smije popustiti pred pokušajem prisile Bijele kuće. Nije dopustivo da se domaća privreda štiti prijetnjama i nedozvoljenim carinama. Nepostojanom Trumpu se u najbolju ruku može ponuditi da se iznova pregovara o carinskom režimu za sve branše ukoliko trajno odustane od jednostranih kaznenih carina.

EU mora nastupiti jedinstveno i braniti principe. Jer ako Trumpov model prođe kod čelika i aluminija, on će beskrupulozno pokušati isto i u drugim gospodarskim granama, recimo kod trgovine automobilima. Suludo je štititi američku industriju čelika čije proizvode američki kupci naprosto ne žele. Čak su se i američki poduzetnici izjasnili protiv carinskih packi koje Trump planira.

Jer ono što ekonomski jastrebovi u Bijeloj kući označavaju kao "nefer trgovinu" samo je ishod dugogodišnjeg razvoja tržišta. Nitko nije silio američke kupce da kupuju europski čelik. On je jednostavno bolji ili jeftiniji - ili oboje. Američka industrija čelika zapravo ne bi ni bila u stanju preko noći nadomjestiti čelik iz uvoza. To je puka Trumpova fantazija. Lanac proizvodnje u SAD-u bi bio narušen, proizvodi za Amerikance vjerojatno skuplji.

Ekonomska logika u jednom umreženom svijetu pak ne prodire do narcisoidnog mačista Trumpa. Njemu je važan samo efekt *velikog praska*. On hoće pozornost. Sada će mjesec dana opet svi gledati u njega.

Uostalom, SAD ima ogroman trgovinski plus u sektoru financijskih usluga, obrazovanja i internetskih usluga. Hoće li se predsjednik Trump i time baviti? Tu SAD puni svoju blagajnu. Ali to je, naravno, fer.

Dw.de

Donald Trump je do 1. juna odložio odluku o uvođenju dodatnih carina na čelik i aluminij iz EU-a, Kanade i Meksika. On nastavlja svoju igru, a EU ne bi smio nasjesti na nju, smatra komentator DW-a Bernd Riegert

Struja na bateriju

Kada se nedavno neko u Petnjici našao i po čitavoj varoši izlijepio „umrlicu“ za elektrodistributivni sistem, to je izgledalo komično, ali je, u suštini, ukazalo na činjenicu da je stanje elektrodistributivne mreže na području najmlađe crnogorske opštine katastrofalno.

„S neizmjernim bolom i posljednjim izmirenim računom za struju obavještavamo građane Petnjice da je poslije teškog stanja i dugotrajnog nemara nadležnih elektrodistributivna mreža u Petnjici mrtva“, pisalo je na plakatu.

Kao ožalošćeni, potpisani su građani Petnjice „koji redovno izmiruju račune za struju i koji već pedeset godina trpe ovakvo stanje“.

Petnjičani kažu da je „umrlica“ nastala iz revolta, uz tvrdnju da skoro svakodnevno imaju problema sa snabdijevanjem električnom energijom.

Oni ističu da su zbog dotrajale mreže, kao i starih transformatora, učestali ispadi na elektromreži. Naglašavaju da posljedice takvog stanja osjećaju svi. Od fabrike za obradu mliječnih proizvoda *Radmančica*, čija proizvodnja isključivo zavisi od električne energije, pa do novootvorene fabrike peškira na Boru.

Trpe, kako ističu, i ugostiteljski objekti, zdravstvena ustanova, kao i brojni građani koji se, zbog strujnih udara, suočavaju sa čestim kvarovima na kućanskim aparatima.

Mještani Petnjice već se duže vremena obraćaju nadležnim službama, Elektroprivredi i Crnogorskom elektrodistributivnom sistemu (CEDIS) zbog neurednog elektroisnabdijevanja. Međutim, sve

Posljedice čestih ispada na elektromreži osjećaju svi, fabrika za obradu mliječnih proizvoda, novootvorena fabrika peškira na Boru, ugostiteljski objekti, zdravstvena ustanova, kao i brojni građani koji se, zbog strujnih udara, suočavaju sa čestim kvarovima na kućanskim aparatima

se završavalo na obećanjima, iako Petnjičani spadaju u grupu potrošača koji redovno izmiruju račune za struju.

U lokalnoj upravi u Petnjici ističu da su reakcije mještana opravdane

i da je krajnje vrijeme da se na prostoru Bihora stvore uslovi za adekvatnije napajanje električnom energijom. Osnovni problem je u tome što se opština napaja sa 10 KW elektro-vodom, što nije dovoljno,

objašnjavaju i ističu da se urgencije i inicijative prema CEDIS-u svode na to da se u Petnjici mora graditi više energetske objekata.

„Zato očekujemo da će se u ovoj godini više ulagati u elektroenergetske objekte kao što su takozvane stubne trafostanice, jer bi to znatno doprinijelo stabilnosti u napajanju električnom energijom“, kažu u lokalnoj upravi.

Oni smatraju da u Petnjici mora postojati neki organizacioni oblik pružanja usluga od strane CEDIS-a ili Elektroprivrede Crne Gore, kako bi ekipe električara mogle da brže intervenišu na otklanjanju kvarova.

„Nakon prijavljivanja kvara, ekipe iz Berana reaguju brzo, ali sam dolazak do Petnjice ili eventualno angažovanje na drugom mjestu, izaziva duže čekanje i

stvara neprijatnost potrošačima“, – objašnjavaju u Opštini Petnjica.

Iz CEDIS-a, međutim, saopštavaju da je napajanje električnom energijom na područja Petnjice, uglavnom uredno, osim u slučajevima loših vremenskih prilika.

„Tvrdnje da su prekidi u napajaju električnom energijom na područja Petnjice svakodnevni, nijesu tačne. Prema podacima naših nadležnih službi, u udarnim zimskim mjesecima, kada su inače najčešći prekidi na mreži zbog lošeg vremena, bilo je manje od 20 sati neplaniranih prekida na području opštine Petnjica“, saopštili su iz CEDIS-a.

Oni tvrde da je na području Petnjice prošle godine ugrađeno više od dvije stotine stubova, oko pet kilometara kablova i ostalih elemenata distributivnog sistema te istovremeno najavljuju da su

„Nekada je na području Bihora bilo stotinu vodenica, od kojih nijedna nije sačuvana, ali je realna mogućnost da se na njihovim mjestima instaliraju male protočne hidroelektrane. Struja koju bi proizvodile možda bi bila dovoljna za potrebe čitavog ovog kraja“, kaže hroničar malih elektrana **Miodrag Barjaktarović**.

„Jedan Petnjičanin koji radi u Švajcarskoj namjeravao je da gradi malu hidrocentralu na rijeci Popči. Kada sam mu objasnio šta mu sve treba od papira da bi ispunio birokratsku proceduru, odustao je od te ideje. S druge strane, vidimo kako tajkuni vrlo lako dobijaju koncesije po sjeveru i na nakaradan način, kakav je na zapadu prevaziđen, prave više štete nego koristi za lokalno stanovništvo. Oni se rukovode samo profitom i ničim drugim“, dodaje Barjaktarović.

Da apsurd u odnosu na današnju situaciju bude veći, Barjaktarović podsjeća da je upravo u Petnjici, kod sadašnjeg objekta motela, odmah poslije Drugog svjetskog rata bila izgrađena mala hidroelektrana, čiji su ostaci i sada vidljivi.

„Kao i sve druge iz tog doba, ova hidroelektrana nije bila velikog kapaciteta. Strujom je snabdijevala važnije zgrade u tadašnjoj opštini, kao i nekoliko destina kuća. Radila je nekoliko godina, dok nije napravljen dalekovod kojim je struja na područje Bihora dovedena iz Berana“, prisjeća se Barjaktarović.

Kako je tada dovedena, takva je, čini se i danas. Tako makar u šali kažu mještani Petnjice.

„Ožalošćeni građani Petnjice“, kojima zbog problema sa strujom svakodnevno „crkavaju“ aparati, s mnogo prava i ne bez raloga postavljaju pitanje da li žive u devetnestom ili u dvadeset prvom vijeku.

Reklo bi se da struju imaju kao s početka prošlog vijeka, a plaćaju je papreno kao i svi građani Crne Gore. I osim šale i performansa, uglavnom uredno čute. Kao i drugi.

Tufik SOFTIĆ

Petnjičani kažu da je „umrlica“ nastala iz revolta, jer skoro svakodnevno imaju problema sa snabdijevanjem strujom

za ovu godinu, pored radova u niskonaponskoj mreži, predviđeni i radovi u trasama dalekovoda Trpezi i Petnjica kao i radovi na dalekovodu Petnjica-Tucanje.

Iz CEDIS-a takođe najavljuju da je za naredne tri godine, u cilju poboljšanja elektrosnabdijevanja na području Bihora, planom investicija predviđeno ulaganje od oko 250 hiljada eura.

Situacija s elektrodistributivnom mrežom na području Bihora samo je jedan od aspekata zapostavljanja ovog kraja od trenutka kada je Petnjici 1957. oduzet status opštine.

O neadekvatnoj situaciji govori i činjenica o potpuno neiskorištenim hidroenergetskim potencijalima ovog kraja. Dobra stvar je, kažu mještani Petnjice, što još nijedna rijeka s ovog područja nije data na koncesije privatnicima koji bi učinili ono što rade i u susjednim opštinama, ali je s druge strane loše što taj potencijal niko ne koristi.

Opština vezanih ruku

Na adresu kolašinske Opštine stiglo je na desetine apela i inicijativa, kojima se traži uklanjanje polusrušenih objekata u centru grada. Najopasniji je za prolaznike objekat „starog suda”. Stručnjaci tvrde da ta zgrada svakog trenutka može da se sruši, a u lokalnoj upravi ne mogu učiniti ništa bez odluke Ministarstva održivog razvoja i turizma

O ovog ljeta, kao i mnogih do sada, turisti će usred centra Kolašina gledati polusrušene zgrade, od kojih su neke opasne po prolaznike i vozila. Brojni apeli odbornika lokalnog parlamenta, građana, a prije tri godine i inicijativa Turističke organizacije da se ti objekti uklone, za sada, bar u dva slučaja, nisu imali nikakvog odjeka, gubeći bitku s propisima. Prema zakonu, Opštini su, kažu u lokalnoj vlasti, vezane ruke, pa se i dalje čeka potez Ministarstva održivog razvoja i turizma, koje je i do sada ostajalo nijemo kada je o tom kolašinskom problemu riječ.

Zgrada starog suda u najužem centru već deceniju je opasnost za sve koji se nađu u blizini. Najviše što je na lokalnom nivou do sada moglo biti učinjeno, bilo je uklanjanje sitnijih djelova, koji su vislili s tog objekata. Takođe, i ograđivanje crvenom trakom, odnosno, zaštitnom ogradom, kao vizuelno upozorenje na opasnost. Turiste je to motivisalo da pitaju mještane zbog čega se zgrada u takvom stanju čuva od rušenja.

Kako kažu u Opštini, posljednje ograđivanje, to jest ograničavanje pristupa zgradi, prije nekoliko mjeseci, učinjeno je nakon što je urbanističko-građevinska inspekcija Ministarstva održivog razvoja i turizma kontrolisala objekat. Postupak je okončan u kolašinskom Sekretarijatu za urbanizam i sada se čeka šta će država odlučiti. Državi se, pokazalo se, ne žuri, pa zaštitna ograda, kojom je zamijenjena crvena taka još stoji, a Kolašinci u širokom luku obilaze objekat, naročito u danima kada je mnogo vjetra.

U skladu s novim zakonom, formirana je urbanističko-građevinska inspekcija Ministarstva održivog razvoja i turizma. Ta inspekcija je, na inicijativu Opštine, izašla na lice mjesta 29. januara radi kontrole objekta. „Komunalno preduzeće je obezbijedilo javne površine oko objekta do izvršenja mjera postupka”, kažu u kolašinskoj izvršnoj vlasti.

Sekretarijat za urbanizam je još prije skoro šest godina naložio da se obavi vještačenje i utvrdi stabilnost objekta u Ulici Boška Rašovića.

Institut za razvoj i istraživanja u oblasti zaštite na radu iz Podgorice prije nekoliko godina u svom izvještaju naznačio je da objekat, zbog stanja u kojem se nalazi, predstavlja opasnost za ljude, susjedne objekte i bezbjednost saobraćaja. Iz tog Instituta takođe su konstatovali da bi troškovi rekonstrukcije premašili one za rušenje objekata i izgradnju novog.

Inspekore su, međutim, u Opštini dočekali tek početkom ove godine. I dok je lokalna uprava uspjela da nekoliko objekata iz centra ukloni, „stari sud” je ostajao zbog „specifične situacije.” Mnogo puta su, kažu, podsjećali vlasnika da je

Zgrada u kojoj je nekada bio smješten sreski sud, poznata je i kao ostavština trgovačke porodice Marić, građena je prije 117 godina u stilu secesije. Bivša vlast je prodala podgoričkom preduzeću, čiji je vlasnik Nebojša Bošković, za 120.000 eura. Od tada, jedna od nekad najljepših i najstarijih kolašinskih zgrada, samo je problem više i lokalnim vlastima i građanima

• **PROBLEM VLASTIMA
I GRAĐANIMA:**
Hotel Bošković

dužan da objekat zaštititi od daljeg propadanja.

„Zaista smo imali i razumjevanja i strpljenja. Vlasnik objekta dugo je vremena uredno primao svu poštu ali nije pokazivao nikakvo interesovanje niti je za sve ove godine preduzeo bilo kakvu mjeru da objekat zaštititi od propadanja kako više ne bi ugrožavao bezbjednost saobraćaja, pješaka i objekata koji se nalaze u neposrednoj blizini“, kažu u Opštini.

Zgrada u kojoj je nekada bio smješten sreski sud, poznata je i kao ostavština trgovačke porodice

Marić, a građena je prije 117 godina, u stilu secesije. Bivša vlast je prodala podgoričkom preduzeću, čiji je vlasnik **Nebojša Bošković**, za 120.000 eura. Izdati su mu urbanističko tehnički uslovi (UTU) za izradu projektno tehničke dokumentacije za rekonstrukciju objekata u postojećim gabaritima. Od tada, jedna od nekad najljepših i najstarijih kolašinskih zgrada, samo je problem više i lokalnim vlastima i građanima. Svako uklanjanje djelova s „kuće Marića“ plaćano je novcem građana Kolašina. Prema

nekim informacijama, „stari sud“ trenutno je opterećen hipotekom od 650.000 eura. Međutim, zemljište ispod i oko nje je opštinsko.

Bošković je kupio još jednu kolašinsku staru zgradu, nekada vlasništvo FK *Gorštak* za 80.000 eura. Iako je ta zgrada zbog lokacije na kojoj se nalazi mnogo manja opasnost, sada je ruglo grada, kako kažu mještani. Gotovo ništa nije ostalo od nekadašnjeg sjaja tog za lokalnu istoriju, ali i kulturu, vrlo bitnog objekta. Taj, ne samo kulturno i istorijski važan već i atraktivan prostor u samom centru grada sada je ruina.

Ta zgrada najvjerovatnije je građena 1920. godine. Prvi put se pominje 1930. kao *Grand* hotel, koji je imao sedam soba na spratu, a u prizemlju restoran, kafanu i recepciju. U hotel se ulazilo iz ulice koja se tada zvala Gavriilo Princip. Sredinom tridesetih godina prošlog vijeka zvala se Hotel Boškovića. Taj objekat je bio centar života Kolašina između dva svjetska rata, a posjetile su ga i brojne poznate ličnosti tog vremena. Tokom druge polovine prošlog vijeka objekat je

mного puta mijenjao namjenu. Kao vlasništvo FK *Gorštak*, nekoliko godina predstavljala je centar za okupljanje sportista, ali i mnoga kulturna dešavanja.

Davno je Bošković pred novinarima obećao da će se njegov odnos prema tim zgradama promijeniti. On je rekao da je svjestan značaja koje ove zgrade imaju za Kolašin i da će, iako ga ne obavezuje zakon, pokušati da u potpunosti sačuva njihov izgled.

„Naravno da sam svjestan koliko su ti objekti stari. Zgrada starog suda,

Koliko će još dotrajali objekti ugrožavati prolaznike i kvariti utisak o kolašinskom urbanističkom skladu, s lokalnog nivoa teško je reći. Međutim, malo kome nije jasno da je bivša kolašinska vlast za male pare prodala važan dio kulturnog nasljeđa i lošim izborom investitora stvorila sebi dodatni trošak, a građanima probleme“, kažu u lokalnoj upravi

odnosno nekadašnja kuća Marića, biće u potpunosti očuvana u sadašnjim gabaritima. Renoviranjem se neće oštetiti njen izgled, a unutrašnjost ćemo prilagoditi novoj namjeni. Već su gotovi projekti i radovi će uskoro početi. Zgradu *Gorštaka*, nekadašnji Hotel Boškovića, moraćemo srušiti, jer je u vrlo lošem stanju, ali će se graditi nova zgrada koja će podsjećati na nekadašnji hotel, kako se to vidi na starim fotografijama“, obećavao je tada vlasnik.

Požalio se i da je kupujući objekte „višestruko štetovao“. Navodno godinama Opština nije uspijevala da iseli stanare iz zgrade „starog suda“, pa je to sam morao učiniti, snoseći troškove i za to..

„Koliko će još dotrajali objekti ugrožavati prolaznike i kvariti utisak o kolašinskom urbanističkom skladu, s lokalnog nivoa teško je reći. Međutim, malo kome nije jasno da je bivša kolašinska vlast za male pare prodala važan dio kulturnog nasljeđa i lošim izborom investitora stvorila sebi dodatni trošak, a građanima probleme. Ali, sve je dobro dok dio krova ili fasade s tih zgrada nekog ne ubije. Sve je to dio ogromnih problema, koje su nam ostavili prethodnici“, kažu u lokalnoj upravi.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

DVIJE STRANE ULCINJA

Ljepota u sjenci otpada

U Ulcinju se svi verbalno slažu: smeće po ulicama i nelegalne deponije u zaleđu plaža ne smiju dočekati turiste. Ali, to se opet dešava. I to na najatraktivnijim lokacijama. U ovoj opštini ne postoji lokacija za deponovanje kabastog otpada

Turistička organizacija Ulcinja nedavno je iznad Valdanosa izgradila vidikovac, sa kojeg se pruža predivan pogled na uvalu. Postalo je to omiljeno mjesto odmora za mještane, turiste i posjetioce, ali pod uslovom da ne primijete raznovrsni otpad koji se nalazi svuda okolo. Šut, smeće organskog porijekla, plastika, staklo, gume, samo su neki od „ukrasa“ okoline vidokovca.

Slične scene dočekale su prve goste koji su za prvomajске praznike došli na ulcinjsku rivijeru. A kojih je bilo oko deset hiljada, možda nikada više u tom periodu. Posebno je bilo ružno vidjeti razbacano smeće i kabasti otpad u Štoju, u neposrednom zaleđu Velike plaže, i na obalama Bojane.

Iz Javnog preduzeća *Komunalne djelatnosti* u Ulcinju kažu da redovno prazne kontejnere, a da su u obavezi da kabasti otpad uklanjaju - subotom i nedjeljom. Za ružne slike navode da su odraz neodgovornosti i nemarnosti građana.

Nevjerojatno je da u ovoj opštini ne postoji lokacija za deponovanje kabastog otpada.

„To je problem koji zahtijeva hitno rješavanje, posebno zbog činjenice da su pred nama mjeseci kada se po pravilu povećava količina biološkog i građevinskog otpada“, izjavio je još prošle godine u ovo doba direktor te firme **Skender Kalezić** navodeći da očekuje da se to pitanje riješi u organima

lokalne samouprave.

Prema *Lokalnom planu upravljanja otpadom*, koji je usvojio opštinski parlament, i Prostorno-urbanističkom planu Ulcinja, određeno je da ta lokacija bude u selu Gaču. Od toga se odustalo nakon što su se pobunili mještani tog sela. Ranije su to učinili mještani sela Kruče, jer je kabasti otpad odlagan na deponiji *Hije*, koja je zatvorena još 2012. Nalazila se, inače, na brdu Mavrijan, nekoliko stotina metara od mora!?

Rukovodstvo Komunalnog se već osam mjeseci dovija na razne načine sa odlaganjem ove vrste otpada, dok građani pokreću tužbe protiv čelnika tog javnog preduzeća. Rješenja nema ni odlazeća opštinska vlast. Niti ga, čini se, traži iako se približava glavna sezona.

Ogromno odlagalište otpada je i Port Milena, nekada najveće mrijestilište ribe na Mediteranu. Ovaj kanal je više od dvije decenije ekološka bomba. Odavde se posebno ljeti širi nesnosni smrad.

„Ovako mi čekamo sezonu već godinama. Ljeti kanalizacija smrdi, posebno predveče kada se svi vraćaju s plaže. No, mi sami ne možemo popraviti situaciju. Obećavaju godinama da će riješiti problem, ali to nikako da se dogodi“, kaže mještанин **Cano Ljazoja**. On kaže da na pitanje turista što to smrdi samo slegnu ramenima.

Tone otpada razbacane su i po ulcinjskim plažama gdje dospijeva Bojanom iz unutrašnjosti, a potom radom morskih struja. „Kada

se podigne vodostaj, voda pokupi sve sa obala i izbaci na ušće ili kod nas. Najveći dio završi u moru. Mi pokupimo to što ima oko kućica, ali ne možemo da očistimo čitavu prirodu“, kaže ribar **Boris Mihailović**.

Prema riječima **Mahmuta Karastanovića** iz NVO-a *Bojana*, u smeću koje pristiže ima svega: od igle do lokomotive, ali najviše zabrinjava medicinski otpad. „Za nekoliko godina, ako se ne riješi, ovo će postati pustinja, a od prelijepog ostrva Ada - smetlište“, kaže on. „Zbog zagađenja sve je manje ribe u toj rijeci, a voda je veoma lošeg kvaliteta na ušću Bojane u Jadransko more“, upozorava Karastanović.

Na pritužbe da je za ovakvo stanje odgovorno i Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom, odgovaraju da su tokom prošle godine na žiro-račun Opštine Ulcinj uplatili preko 700.000 eura. „Taj prihod u skladu sa Zakonom o finansiranju lokalne

Šut, smeće organskog porijekla, plastika, staklo, gume, samo su neki od „ukrasa“ okoline vidikovca, sa kojeg se pruža pogled na Valdanos. Posebno je ružno vidjeti razbacano smeće i kabasti otpad u Štoju, u neposrednom zaleđu Velike plaže, i na obalama Bojane. Ogromno odlagalište otpada je i Port Milena, nekada najveće mrijestilište ribe na Mediteranu

samouprave i u skladu sa Ugovorom o korišćenju i namjeni prihoda od naknada za korišćenje morskog dobra zaključenog između Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom i Opštine, je namijenjen za održavanje komunalnog reda u zoni morskog dobra“, navode iz tog preduzeća.

Bez podrške Opštine, sa ogromnim brojem zapošljenih kojima zarade kasne šest mjeseci, visokim kreditnim i poreskim obavezama, ulcinjski komunalci više ne mogu da odgovore svim zahtjevima.

Zato je očekivano smatraju u URA, što su posegnuli za dokazanim rješenjem: povećali su račune za odvoz smeća. „Najlakše je povećati cijene usluga i udariti po redovnim platišama. Ali, to je legalna pljačka! Nema mjesta u svijetu gdje su računi za odvoz smeća jednaki ili čak i veći od računa za električnu energiju“ ukazuju iz ove opozicione stranke.

Smeće i nelegalne mini deponije su prvo što primijete strani gosti. „Njihove pritužbe se uglavnom odnose na smeće, buku (muzika iz ugostiteljskih objekata), nestanak struje i vode, nelegalno izdavanje smještaja, neizdavanje fiskalnih računa i nepoštovanje pravilnika o kupalištima“, kažu u Nacionalnoj turističkoj organizaciji Crne Gore.

Iz NVO *Zeleni korak* upozoravaju da je pojava na desetine deponija velika antipropaganda za ulcinjski turizam. „To je naša velika sramota. Lokalna vlast ne čini ništa da riješi problem. Ako sezona bude dobra, lokacije Bojane, Valdanosa, naših plaža, će da vrve od turista. Zamislite kada vide smeće, kako će reagovati. Smijaće nam se ljudi šta smo dozvolili da nam ovako izgledaju lokaliteti koje promoviramo kao turističke bisere“, kaže izvršni direktor te organizacije **Dželjal Hodžić**.

On ističe da mi moramo poštovati sebe i našu prirodnu sredinu, kako bi i gosti poštovali nas tj. našu okolinu. „Ako ovako nastavimo, nećemo daleko stići. Nevjerovatno, ako se zna da je prije više od tri decenije Ulcinj bio zvanično proglašen najčistijim gradom na čitavoj jadranskoj obali“, zaključuje čelnik *Zelenog koraka*.

Mustafa CANKA

Vremeplov koji je probudio jugonostalgiju

Danas 'ljeba više 'ljeba nikad biti neće', piše na papiru zalijepljenom na izlogu poslastičarnice. U restoranu *Radovče* mladi konobari, obučeni u bijele košulje sa crnim leptir mašnjama, služe kuvanu kafu gostima okupljenim oko kariranih stolnjaka. Djeca sa štapovima šećerne vune i kornetima sladoleda radoznalo obilaze stanicu Milicije, zatvor Jusovaču, Kino *Kulturu*, vojni odsjek, fotografsku radnju.

Ispred Titove slike, sa crvenom maramom oko vrata sredovječni gospodin deklamuje pionirsku zakletvu. Njegovi prijatelji, naslonjeni na školske klupe, sa osmijehom mu aplaudiraju.

U godini u kojoj se obilježava vijek nastanka prve Jugoslavije, na podgoričkom Trgu nezavisnosti,

U godini u kojoj se obilježava vijek od osnivanja prve Jugoslavije, na podgoričkom Trgu nezavisnosti, manifestacija *Vikend u Titogradu* okupila je generacije svih uzrasta. Jedni se prisjećaju, a drugi upoznaju sa uspomenama na neko bolje i srećnije vrijeme

manifestacija *Vikend u Titogradu* okupila je generacije svih uzrasta. Jedni se prisjećaju, a drugi upoznaju sa uspomenama na neko bolje i srećnije vrijeme.

„Kao neko ko je rođen i ko je živio u Jugoslaviji, smatram da imam ne samo pravo, već i neku vrstu dužnosti pričati o jednoj nevjerovatnoj državi jednakosti i jedinstva, državi blagostanja”, govori **Milenka Radojičić**, dok prstima

prelazi preko slova na *Continental* pisaćoj mašini. „Svi smo bili jedna velika porodica, a danas toga nema. Svako je na svojoj strani, a nikome nije bolje”, dodaje.

Jugonostalgija, fenomen koji se počeo sve više širiti nakon devedesetih, ne zaobilazi ni one koji nekadašnju državu nisu stigli da upamte.

Inicijator *Vikenda u Titogradu* **Ljubo Jovović** prijatno je iznenađen

interesovanjem, prije svega, mladih ljudi i djece.

„Svi posjetioci su zapazili da je upravo njihova reakcija veoma pozitivna. Oni aktivno učestvuju, predlažu, imaju pitanja. Imam osjećaj da, kad izlaze iz ovog svojevrsnog vremeplova, izlaze za zeru bolji jer svi izlaze sa osmijehom”, komentariše Jovović.

On kaže da su u tri knjige utisaka ispisane riječi hvale od generala Jugoslovenske narodne armije, pa do djece koja tek počinju da pišu.

„Te tri sveske na linije meni i mojim saradnicima su dokaz da smo uspjeti”, ističe on.

Među montiranim zdanjima koja su davala šarm gradu koji je od 1946. do 1992. godine nosio ime po predsjedniku SFRJ, dvadesetdvogodišnji **Vuk Vujisić**, predsjednik i jedan od osnivača udruženja građana *Jugoslovenski vremeplov*, opisuje svoj doživljaj vremena probuđenog ovom izložbom.

„Mi koji se ne sjećamo Titograda, Tita i SFRJ, živimo kroz priče starijih”, kaže on. „Iz tih priča čujemo da je to bila zemlja snova, sreće i blagostanja. Radnici su imali prava o kojima mi možemo samo da sanjamo, postojala je socijalna pravda, bratstvo i jedinstvo”, govori Vuk i dodaje da je svjestan da je SFRJ nije bila idealna, ali da ljudi pamte mnogo više lijepih nego ružnih stvari iz tog vremena.

Na trosjedu ispred jednog od onih televizora sa nezaobilaznim heklanom miljeom, kraj drvenog kredenca popunjenog ukrasnom keramikom, stariji gospodin prelistava *NIN* iz '83. godine. „Još imamo isti ovakav kući, a ovdje ga pokazuju kao istorijski eksponat”, kroz smijeh dobacuje njegova supruga pokazujući na Vilerov goblen sa izvezenim lanetom koji je okačen iznad televizora.

Na stolu ispred trosjeda

Vuk Vujisić: „Mi koji se ne sjećamo Titograda, Tita i SFRJ, živimo kroz priče starijih. Iz tih priča čujemo da je to bila zemlja snova, sreće i blagostanja. Radnici su imali prava o kojima mi možemo samo da sanjamo, postojala je socijalna pravda, bratstvo i jedinstvo”

nalazi se otvoren *Titov kuvar*, knjiga čiji su autori **Branko Trbović** i **Ivan Čosić**, lični nutricionista i poslužitelj pokojnog predsjednika.

Kraj ovog malog dnevnog boravka postavljena je i tipična kuhinja iz osamdesetih, sa šporetom marke *Florida*, frižiderom *Obod* i posuđem jugoslovenske proizvodnje.

Na izložbi se mogu vidjeti i razne pisane mašine, fiksni telefoni, gramofoni, mašine za šivenje, fotoaparati i još mnogo drugih uspomena iz ovog vremena.

Na Trgu je parkirano nekoliko

oldtajmera, uključujući i vatrogasno vozilo.

Tu je i minijatura postavka Njegoševog parka sa drvenom klupom i velikim brojem sadnica cvijeća i drveća.

Najveću nostalgiju, čini se, izaziva maketa Kina Kulture, sa posterima koji najavljuju kulturne filmove *Ko to tamo peva* i *U zmajevom gnezdu*.

„Nama koji smo prve filmove u životu pogledali u Kinu, malo je tužno gledati ovu plastičnu imitaciju. Mnogo su toga porušili kada su srušili Kino *Kulturu*”, kaže Podgoričanka **Ivana Raičević**.

Ipak, i u ovoj maketi nekadašnjeg titogradskog bioskopa, u večerima trajanja manifestacije, projektuju se filmovi i doživljaj je neuporediv sa gledanjem filmova u modernim bioskopima.

Uz svirku benda *Dobri momci* i inscenirana hapšenja i privođenja u Miliciju u Jusovaču, organizatori su osmodnevni Titograd učinili još privlačnijim posjetiocima.

Ljubo Jovović smatra da je nostalgija sasvim prirodan dio procesa staranja koji sve ono što je prošlo čini ljepšim. On ističe da moderna Podgorica može višestruko ponuditi više od nekadašnjeg Titograda.

„Ono što ne može ponuditi je prizor djece iz komšiluka koja se igraju klikera ili žmurke, ali to nije problem grada već sveopšteg napretka koji sobom briše neke lijepe navike iz prošlosti”.

Kako navodi, cilj izložbe jeste da se iz prošlosti izvuče ono lijepo.

„Stvar je jedino u neminovnom protoku vremena kada čovjek više gleda za sobom nego ispred sebe i ono iza mu se čini boljim. Treba se samo osvrnuti nazad, ali uvijek gledati naprijed”, kaže Jovović.

Međutim, čini se da je „naprijed” u koje su gledale generacije stasale u Jugoslaviji, ipak lošije od njihove bivše sadašnjosti. Možda se, s pogledom u vrijednosti iz prošlosti, „naprijed” današnje djece može popraviti.

Miljana DAŠIĆ

BiH je socijalno bure baruta

Prošle sedmice, kako je potvrdilo Tužilaštvo BiH, uhapšen je nekadašnji komandant Petog korpusa Armije BiH Atif Dudaković, i to nakon 12 godina istrage. On je osumnjičen za ratne zločine tokom 1994. i 1995. godine. Žarko Papić, politički analitičar i direktor Inicijative za bolju i humaniju inkluziju, taj događaj ovako je prokomentarisao za *Monitor*:

- Nisam ni sudija ni tužilac i poštujem prezumpciju nevinosti mada video materijali, koji se emituju na televiziji, jasno ukazuju da je Dudaković direktno naređivao strijeljanje zarobljenika i paljenje sela, ali to je stvar suda i tužilaštva. Mogu samo komentarisati reakcije na njegovo hapšenje. Sve je to već viđeno u sva tri nacionalna korpusa - jedni se raduju, drugi protestuju. Razvija se kontekst, ako tako mogu reći, da zločin u odbrani nije zločin nego da je to izjednačavanje odbrane i agresije iako je zločin zločin, makar bio i u odbrani. Takav odnos prema zločinu i za srpsku, i za hrvatsku i za bošnjačku zajednicu ostavlja tragične posljedice, proizvodi nasilje. Međutim, važnije je u svemu tome da je istraga trajala dvanaest godina, ako je istrage uopšte i bilo, i glavno je pitanje - zašto baš sada hapšenje Dudakovića. To moram dovesti u kontekst sa predizbornim turbulencijama koje nas čekaju i hapšenje Dudakovića najbolji je mogući poklon Stranci demokratske akcije, jer će to biti sjajan povod za homogenizaciju Bošnjaka. To će koristiti i Srpska demokratska stranka i bojim se da će se to nastaviti u predizbornim turbulencijama.

MONITOR: *Predsjednik RS Milorad Dodik izjavio je da nije optimista da će u slučaju Dudakovića doći do zadovoljenja*

Siromaštvo i nezaposlenost su gorući problemi u BiH, a riječ siromaštvo nijedan od političkih lidera nije izgovorio u posljednje tri godine a kamoli nešto uradio da se ono smanji

pravde i pravičnosti imajući u vidu iskustvo sa hapšenjem Nasera Orića. Šta o tome mislite?

PAPIĆ: S tim u vezi mogu reći da je stanje u sudstvu i tužilaštvu BiH katastrofalno. Oni su pod političkim uticajima jednih, drugih ili trećih. Prema tome, kakav će ishod biti suđenja Dudakoviću ne mogu da predvidim, ali moram reći da u BiH, ne samo u slučaju ratnih zločinaca, pravde nema, uslovno rečeno, za velika imena. Uvijek su nedostajali dokazi za njihovo osuđivanje i oni su oslobođani.

MONITOR: *Jednom ste rekli da je u BiH „put u pakao popločan izbornim kampanjama”. Da li to i dalje važi?*

PAPIĆ: Apsolutno. Bojim se da se ova predizborna kampanja neće razlikovati od prethodnih koje su pratile nacionalne i druge tenzije. Bojim se da će ovaj put biti i znatno gore zato što postoji neka vrsta zasićenosti naroda i javnosti u sva tri korpusa vladajućim partijama. Zato će one učiniti sve da proizvodnjom konflikata i straha od drugog

Zemlja kontrolisanog haosa

MONITOR: *BiH je, kako ste jednom kazali, zemlja kontrolisanog haosa, u kojem vladajuće partije neprekidno vode predizbornu kampanju...*

PAPIĆ: To je tako. Prvi sam upotrijebio riječi kontrolisani kaos i to se kao opšte mjesto u javnosti često pominje. O čemu se radi? Naše takozvane političke partije to u biti nisu. To su karteli, organizovane interesne grupe, koje se bore za što veći dio kolača u vlasti. Da li će jedna od njih dobiti više ili manje političkih poena to i nije važno, svakome pripada po neki komad koji se onda materijalizuje. Da bi to stanje ostalo mora se stvarati kontrolisani kaos. Dakle, stalni privid suštinskih sukoba, a pod tepih staviti ono što je realno stanje u društvu – siromaštvo, nezaposlenost, odlazak mladih, stvaranje uslova za život dostojan čovjeka...

i u vrijeme predizborne kampanje. Sve će to stvoriti takvu predizbornu i postizbornu nepravnu nesigurnost da ćemo se, bojim se, onog momenta kada se završe izbori naći u situaciji haosa – postoji mogućnost da se blokira implementacija rezultata izbora i da postojeća vlast u tehničkom mandatu ostane godinama. U takvoj situaciji jako se bojim kakava će biti sudbina BiH.

MONITOR: *Pošto razgovaramo na Međunarodni praznik rada, koliko su nezaposlenost i siromaštvo rašireni u BiH?*

što je na mjesečnom nivou oko 250 maraka. Najnovije analize govore da je 46 odsto stanovništva BiH na ivici siromaštva. Ogromno je siromaštvo, a u okviru toga postoji specifično siromaštvo - radničko siromaštvo. Dvadeset i pet posto radnika u BiH, onih koji primaju platu, ne mogu obezbijediti četvoročlanu familiju da živi iznad linije apsolutnog siromaštva. Radništvo je potpuno osiromašeno. To je ogroman socijalni problem. S duge strane socijalne nejednakosti dramatično rastu. Jedan odsto stanovništva Bosne i Hercegovine drži pedeset odsto štednje u bankama BiH. To je oko pet milijardi maraka. Po nekim analizama blizu stotinu pojedinaca u BiH su multimilioneri. Te socijalne nejednakosti u kombinaciji sa ogromnim siromaštvom su de facto socijalno bure baruta u BiH. To vladajući ne žele da vide, niti smiju da priznaju.

MONITOR: *Ali zvanični statistički podaci to ne pokazuju?*

PAPIĆ: Statistika u BiH je kao u onoj staroj izreci - k'o bikini kostim - pokazuje sve, a ne otkriva ništa. Agencija za statistiku BiH, koristeći potpuno pogrešnu metodologiju, ustanovila je prije dvije godine da je bilo 16 odsto stanovništva *relativno* siromašno. Da ne govorimo o lažiranju podataka o novoj zaposlenosti. Stvarna socijalna i ekonomska slika BiH je puno gora nego što politika pokušava da je predstavi. Da bi sadašnjim rastom društvenog proizvoda po glavi stanovnika stigli prosjek EU, treba nam preko pedeset godina!

Još nema prave ljevice

MONITOR: *Kakve su šanse ljevice na oktobarskim izborima?*

PAPIĆ: U BiH ljevice postoji samo kao potencijalna lijeva orijentacija. Partije socijaldemokratske orijentacije još nisu prava ljevica. Da bi to postale, moraju se okrenuti radnicima, siromašnim, nezaposlenim i artikulisati njihove interese bez sitnih igara i šibicarenja. Moraju biti socijalno obojene. Ljevica se u BiH mora preobraziti, a ima istorijsku šansu za to. Potencijal ljevice u BiH danas nije u partijama socijaldemokratske orijentacije nego u ogromnom nezadovoljstvu ljudi u BiH. Ljevica mora na sve moguće načine da politički artikuliše to nezadovoljstvo, a da bi ga artikulisala mora postati prava ljevica. I da se ne bavi nacionalnim pitanjima, nego socijalnom situacijom da bi imala ozbiljne šanse na izborima.

homogenizuju sopstvena biračka tijela i u tom smislu preživljavamo neku vrstu pakla. Bojim se takođe da poslije izbora ne bude u BiH još gore.

MONITOR: *Zašto gore?*

PAPIĆ: Prvo, postoji rašomonijada oko izbornog zakona. Niko ne smije da dirne svetu kravu koja se zove Ustavni sud Bosne i Hercegovine, a on je napravio kaos. Čak postoji teza da je moguće mijenjati izborni zakon

PAPIĆ: To su gorući problemi. Riječ siromaštvo nijedan od političkih lidera nije izgovorio u posljednje tri godine. Nije izgovori tu riječ a kamoli nešto uradio da se ono smanji, da se organizuje borba i politika protiv siromaštva, da se reformiše sistem socijalne zaštite... Po analizama Svjetske banke, u BiH je 24 odsto stanovništva siromašno. Ispod su apsolutne linije siromaštva, a to je da žive od 8,6 maraka dnevno,

MONITOR: *U novije vrijeme bilo je dosta protesta u BiH. Vi ste demonstrante savjetovali da umjesto pred vladama demonstriraju pred centralama stranaka. Zašto?*

PAPIĆ: Stvarna moć je u centralama stranaka, a vlade i parlamenti su samo tehničke službe. Stranke na vlasti u oba entiteta očito rade na rušenju sindikalnog pokreta. Zato je moj savjet svima da demonstriraju pred centralama stranaka. Jedino tako bi se mogla poljuljati ova moć, jer je staro pravilo: svaka vrsta apsolutizma puno je slabija nego što izgleda.

MONITOR: *Kakve su perspektive BiH da se integriše u EU s obzirom na probleme koje navodite?*

PAPIĆ: Perspektiva postoji naravno i ja bih volio da BiH uđe u EU. Ali sa ovim oligarhijama na vlasti nikad neće ući u EU zato što je njihov interes da se u EU ne uđe. Bez promjene političke vlasti mi teško možemo napredovati. Otkada je počeo da jača ruski uticaj na Balkanu,

pa i u BiH, i EU i Amerika odjednom su pokazali veliki ineres za BiH. Zato je možda jedina mogućnost za ulazak u EU po onome spasavaj što se spasiti može, kao što je bio slučaj sa Rumunijom i Bugarskom, da nas neko drugi ne poklopi.

MONITOR: *Početak aprila izjavili ste, što je ocijenjeno kao šokantna najava, da u Vašim košmarnim snovima Amerikanci*

i Rusi dijele državu BiH?

PAPIĆ: U mojim košmarnim snovima poslije izbora Republika Srpska je zaokružena i funkcioniše normalno. Federacija ne funkcioniše uopšte. Postoji mogućnost i opcija da se internacionalizuje stanje u Federaciji. Danas u svijetu imate dva velika igrača. Znače ono - kad se dva slona potuku strada trava. U tom slučaju trava smo mi. Sjetio sam se Jalte, koja je sinonim za podjelu svijeta, a tada se radilo o podjeli uticaja u Jugoslaviji po pedeset posto između Zapada i Rusije. I to je realna opasnost za BiH ako se nastavi zaoštavanje između Zapada i Rusije. Pomenuo sam da su naše partije karteli interesnog tipa. Njihov je interes da vladaju nekom teritorijom da bi osigurale svoje bogatstvo i moć. HDZ pokušava da to zaokruži na uslovno rečeno svom dijelu teritorije. Mislim da ni bošnjačka oligarhija ne bi imala ništa protiv da se i njima zaokruži njihova teritorija i da im se u to ne miješa niko. S tim što će gledati da za to ne budu oni krivi nego da su krivi svi drugi. Recimo da je ovo neka vrsta analitičke procjene i ne daj bože da do toga dođe.

Srbija je davno izgubila Kosovo

MONITOR: *U našem regionu jačaju desnica, ustaštvo, četništvo, nacionalizmi, u toku je šešeljazacija Srbije... Jesu li osnovani strahovi od novog rata?*

PAPIĆ: Ne vjerujem da postoji ikakva šansa da se ponovi rat iz devedesetih ukoliko to ne bude dio nekog većeg konvencionalnog rata između Istoka i Zapada. U Hrvatskoj postoji neka vrsta paradoksa. Od kako je postala članica EU počela je da jača nacionalistička desnica. Dok Hrvatska nije ušla u EU u njoj je bilo relativno normalno stanje. Srbija je podijeljeno društvo, ali mislim da nije korektan termin šešeljazacija Srbije, jer je Šešelj ipak minorna pojava. Šešelj je kao osuđeni ratni zločinac poslanik u parlamentu i može biti lakmus papir za Srbiju u mnogo čemu, zavisi hoće li biti izbačen iz parlamenta. U njoj jača nacionalizam i postoji otvoreni problem Kosova, i Vučić to kontroliše balansiranjem.

Zastupam tezu da je Kosovo Srbija izgubila mnogo prije NATO bombardovanja. Definitivno je to sada suverena zemlja. Neki se kompromis mora naći. Ipak, puno važnije za region jeste kakvi su unutar sebe Kosovo i Srbija. Jesu li to demokratske zemlje, zemlje ljudskih prava. Moram napomenuti da je jedini neporaženi nacionalizam na Balkanu velikoalbanski. Bojim se da Zapad to ne prepoznaje kao potencijalnu opasnost.

Veseljo KOPRIVICA

Dva vijeka Marksa

Piše: **FILIP KOVAČEVIĆ**

Prije tačno dvjesto godina, 5. maja 1818, u Trijeru, gradiću tada pod kontrolom pruske monarhije, rodio se Karl Marks. Tačno sto godina kasnije, kada su Marksov rođendan proslavljali boljševici kao nova vlast u Kremlju 1918. godine, činilo se da je kucnuo veliki čas za realizaciju njegovih ideja. Lenjin je tvrdio da će socijalistički internacionalizam zavladatai cijelim čovječanstvom – „ko bješe ništa, biće sve“. Propast boljševičke intervencije u Njemačkoj, prvo 1918, kada su ubijeni Karl Libneht i Roza Luksemburg, a zatim i 1923, pokazao je da, ipak, neće ići sve tako jednostavno, da se ljudska istorija ne povinuje determinističkim zakonima.

Međutim, i na stopedesetogodišnjicu Marksovog rođenja, u maju 1968. godine, još se njegovo ime orilo glasno i moćno širom svijeta, a posebno u velikim gradovima Evrope i Latinske Amerike, sada u nerazdvojnem društvu sa novim radničko-studentskim herojima Maom i Markuzeom. Kapitalistički sistem je izgledao na korak od urušavanja. Vladajuće klase Zapada tražile su spas u konvergenciji sa konzervativnom sovjetskom partijskom elitom. Leonid Brežnjev i njegov šef KGB-a Juri Andropov odbili su da pomognu globalni studentski bunt. Blokovski status kvo je odgovarao njihovim novim poslovnim dogovorima sa Zapadom u vezi sa prodajom sovjetske nafte i prirodnog gasa. Komunistička nomenklatura se tajno bogatila, a kasnije je, rušenjem SSSR-a, privatizovala svoja skrivena bogatstva.

Uz svo zaklinjanje na vjernost Marksovim idejama, teško da bi on bio rastužen propašću SSSR-a. Nikad to nije bila onakva socijalistička država kakvu je priželjkivao i o kakvoj je pisao. Za Marksa, nijedan čovjek nije slobodan dok svi nisu slobodni – „slobodan razvoj pojedinca je uslov slobodnog razvoja zajednice“. U suštini, sovjetski marksizam je bio samo politička forma koja je prikivala projekat „crvene (evroazijske) imperije“. Zbog toga se Staljin tako lako odrekao Kominterne, a to je bila

njegova velika greška. Socijalizam nije moguće graditi u jednoj državi, ma kako moćna ona bila.

U tom smislu se Marks pokazao kao bolji politički strateg od Staljina. Globalnu snagu nepravde i nejednakosti tj. snagu buržoazije moguće je pobijediti samo isto takvom globalnom, ali suprotstavljenom snagom, snagom koja je posvećena emancipaciji umjesto eksploataciji. Takvu snagu, po Marksu, je predstavljala, i predstavlja, radnička klasa tj. proletarijat.

Marks je tvrdio da je nacionalizam, za proletarijat, gubitnička strategija jer se stvarna moć ne nalazi u pojedinačnom državnom aparatu, nego u mreži multinacionalnih korporacija i banaka tj. transnacionalnog kapitala. Kapital ruši i postavlja nacionalne vlade. Vol strit je moćniji od vašingtonskog establišmenta. Političari su samo marionete krupnog transnacionalnog biznisa.

Upravo zbog toga će talas političkog populizma koji je zahvatio savremene demokratske režime i svojim neutemeljenim obećanjima o ekonomskom prosperitetu i boljem životu zaveo veliki broj pripadnika proletarijata ubrzo rezultirati velikim i tragičnim razočarenjima. S obzirom na to da će se globalna kriza sve više produbljivati, a siromaštvo i beznađe širiti, proletarijat će postepeno shvatati da je prevaren. Stoga populistički demagozi spremaju nove ratove kako bi nacionalne proletarijate držali u strahu i u mobilizovanoj mržnji protiv imaginarnih neprijatelja. Kapitalističke vrhuške hoće da spriječe ujedinjavanje onih koji zaista nemaju ništa da izgube „osim svojih lanaca“. A, kao što Marks i Engels pišu u *Komunističkom manifestu*, imaju „svijet da dobiju“.

To znači da su Marksova predviđanja i zaključci još uvijek relevantni. Situacija u kojoj se ogromni resursi koje je proizveo ljudski rad drže zatočenim u obliku kapitala od strane izuzetno malog broja ljudi je dugoročno neodrživa. Jedino je pitanje hoće li njihova neminovna

Globalnu snagu nepravde i nejednakosti tj. snagu buržoazije moguće je pobijediti samo isto takvom globalnom, ali suprotstavljenom snagom, koja je posvećena emancipaciji umjesto eksploataciji. Takvu snagu, po Marksu, je predstavljala, i predstavlja, radnička klasa tj. proletarijat

Mali veliki korak

Poslije susreta i razgovora, predsjednici dviju Koreja tokom večere nazdravljali su miru i pomirenju, uz simbolična nacionalna jela. Zračili su nadom da neće ostati neispunjena čvrsta obećanja o smanjenju graničnih tenzija, prekidu svih neprijateljskih akata i koracima k miru. Predsjednici su se dogovorili i da će raditi na „potpunoj denuklearizaciji Korejskog poluostrva“

Sjevernokorejski vođa **Kim Džong-un** u petak, 27. aprila prije podne, učinio je mali korak preko pet santimetara široke betonske Vojne demarkacione linije (VDL) i stao na tlo Južne Koreje kod Panmundoma, „sela primirja“. No to bi mogao da bude veliki korak za Sjevernu i Južnu Koreju, region Sjeveroistočne Azije, Sjedinjene Američke Države i veliki dio međunarodne zajednice.

VDL je jezgro četiri kilometra široke Demilitarizovane zone (DMZ), koja uz 38. paralelu dijeli tokom 250 kilometara Korejsko poluostrvo na dvije države jednog od starih (legende govore o preko 5.000 godina istorije) i najhomogenijih naroda na svijetu. Tako je od avgusta 1945. kada je u Aziji okončan Drugi svjetski rat, a Korejsko poluostrvo podijeljeno između SAD i Sovjetskog Saveza koji su porazili Japan, kolonijalnog gospodara poluostrva tokom prethodnih 35 godina. Na sjeveru je SSSR omogućio 1948. osnivanje Demokratske Narodne Republike Koreje (DNRK), poslije čega je na jugu formirana Republika Koreja (RoK).

Od pada socijalizma ranih devedesetih više je dokaza da je 25. juna 1950. sjevernokorejski

maršal Kim Il Sung djed Kim Džong-una, sadašnjeg vladara u Pjongjangu, naredio invaziju na jug radi ujedinjenja nacije. Uslijedio je trogodišnji rat u kome su uz Kima stali NR Kina, SSSR i zemlje narodne demokratije (Jugoslavija je u Ujedinjenim nacijama glasala samostalno, kao i Indija, Egipat i Norveška), dok su se u odbranu RoK stavile Ujedinjene nacije, prije svega SAD i 15 zemalja Zapada, Azije i Afrike.

Rat je bio najrazorniji poslije Druge svjetske vojne. Ubijeno je preko 2,5 miliona civila i gotovo milion vojnika na objema stranama. Seul, glavni grad Južne Koreje tri puta je prelazio iz jednih u druge ruke i samo je po koja građevina od kamena ostala n e s r a v n j e n a s a z e m l j o m . U Sjevernoj Koreji je, po priznanju a m e r i č k i h generala, gađana

cigla po cigla i sve što se kretalo, čak mačke i psi.

Poslije primirja zaključenog 27. jula 1953. između DNRK, NRK i SAD u istorijskom Panmundžomu, rat formalno nikada nije okončan. Neprijateljska osjećanja su nastavljena, pa je i danas duž DMZ najveća koncentracija vojne sile na svijetu – stotine hiljada sjevernokorejskih i južnokorejskih vojnika s teškim naoružanjem i gotovo 30.000 najsavremenije opremljenih iz SAD. DMZ je zbog mnoštva mina postala svojevrsna prirodna oaza.

Ukorejskim državama pod partijskim i vojnim autokratama vremenom su izgrađivani različiti političko-ekonomski sistemi. U DNRK je na osnovu Kim il Sungove ideologije „đuče“ (oslanjanje na vlastite snage) i pritiska Zapada oformljeno najzatvornije društvo na svijetu. Južna Koreja je poslije decenija vrtoglavog privrednog rasta i postepene demokratizacije stasala

u visokorazvijenu državu koja se diči najsavremenijom elektronskom i automobilskom industrijom i Korejskim talasom (K-Wave) u umjetnosti, modi, kulinarstvu...

Sve vrijeme trajalo je žestoko rivalstvo između dvije Koreje za predstavljanje jedne od najhomogenijih nacija u svijetu (dugo je na poluostrvu uz Korejce živjela samo mala zajednica etničkih Kineza).

Denuklearizacija

Sjevernokorejski državni mediji dan po samitu izvijesili su da deklaracija uključuje „potpunu denuklearizaciju“.

Posmatrači prilika u Pjongjangu smatraju da je Kimov režim izašao u javnost s namjerom za denuklearizaciju i kod kuće i u inostranstvu. Glasilo Radničke partije Koreje *Rodong Sinmun*, u specijalnom izdanju na četiri od šest stranica subotnjeg izdanja i uz 61 fotografiju dvojice lidera, objavilo je da Deklaracija predstavlja „novi međaš u zajedničkim naporima za uzajamni napredak i nezavisno ujedinjenje.“

Poslije samo godinu dana na vlasti, socijalno-liberalni Mun, sa politikom popuštanja i spremnošću na dijalog, ostvario je mnogo više od oba svoja konzervativna prethodnika. I Kim je, sa svojom rizičnom nuklearnom i raketnom politikom, postigao daleko više od svog oca i djeda: konačno može da razgovara sa svojim arhineprijeteljem, SAD, kao ravnopravan pregovarač

Zloupotrebljavani su teroristički akti ravni najzбудljivijim trilerima.

Kim, mladi maršal DNRK prvi je lider Sjeverne Koreje koji je prešao na jug od kraja Korejskog rata. Tokom dva prethodna samita koji su kršteni istorijskim - da bi se postignuti dogovori izjalovili - južnokorejski predsjednici Kim De Đung koji je dobio Nobelovu nagradu za mir zbog doprinosa međukorejskom pomirenju u to vrijeme i Ro Mu-hjun koji se ubio i zbog neprijateljstva kojim je bio okružen u domovini zbog popustljivosti prema sjevernokorejskom komunističkom režimu, otišli su 2002. i 2007. u Pjongjang na razgovore sa Kimovim ocem, Kim Džong-ilom.

Prošlog petka, poslije sureta i razgovora, predsjednik Južne Koreje **Mun De-in** i Kim Džong-un nazdravljali su miru i pomirenju, uz simbolična nacionalna jela tokom

večere. Zračili su nadom da neće ostati neispunjena čvrsta obećanja o smanjenju graničnih tenzija, prekidu svih neprijateljskih akata i koracima k miru, koja su dali u Kući mira na južnokorejskoj strani VDL.

Južnokorejski mediji pišu da su Mun i Kim, uprkos velikoj razlici u političkim ideologijama i generacijskoj pripadnosti, uspostavili blizak odnos. To bi mogao da bude osnov za mir i novi početak, tema o kojoj je bilo najviše govora na maratonskom međukorejskom samitu. Večera je uz dirljive zvuke srednjovekovne, a još popularne korejske pjesme *Arirang*, završena dogovorom da Mun ove jeseni uzvratu posjetu.

O značaju samita, govori to što su sve globalne svjetske mreže uživo prenosile događaj, od momenta kada je Mun izašao iz predsjedničke Plave kuće u Seulu, gdje su ga dočekali

mnogobrojni građani sa zastavama, pa sve do pokrivanja kamerama iz vazduha njegove povorke automobila, dolaska u DMZ i istorijskog rukovanja s Kimom.

Kim je u Kući mira u knjizi posjetilaca napisao: „Nova istorija počinje sada; godine mira na istorijskoj su tački početka“.

I z n e n a đ u j u ć e prijateljski susret dvojice državnika izazvao je spontani aplauz, čak i među 3.000 novinara iz čitavog svijeta.

Mun i Kim su u „Deklaraciji iz

Panmundo" usaglasili niz koraka za unapređenje saradnje između dvije Koreje. Dogovorili su se da će raditi na „potpunoj denuklearizaciji Korejskog poluostrva”. Dvije Koreje su objavile da će sarađivati sa SAD i Kinom kako bi zvanično bio okončan rat, te da će raditi na sporazumu za uspostavljanje „trajnog” i „čvrstog” mira.

Deklaracija je uključila obećanja da će nastaviti fazno smanjenje vojnog oružja, prekinuti neprijateljske radnje, pretvoriti utvrđenu granicu u zonu mira i tražiti multilateralne razgovore sa drugim zemljama, uključujući i SAD. „Dvojica lidera izjavljuju pred 80 miliona naših ljudi i pred čitavim svijetom da neće biti više ratova na Korejskom poluostrvu i da počinje novo doba mira”, navodi se u saopštenju.

Iz Pjongjanga je iskazana želja za „potpunom denuklearizacijom” Korejskog poluostrva. Pri tome, nije postavljen raniji redovni preduslov Sjeverne Koreje za povlačenje američkih trupa iz tog područja.

Dogovoreno je okupljanje nekih od porodica podijeljenih DMZ, bolno pitanje za Korejce. Takođe, i uspostavljanje zajedničke stalne kancelarije za vezu u sjevernokorejskom pograničnom gradu Kesongu, koja treba da podstakne saradnju i kretanje ljudi na obje strane. Kancelarija bi mogla da vodi otvaranju diplomatskih misija u Seulu i Pjongjangu.

Bilo je govora i o povezivanju i modernizacija željezničkih veza i autoputeva Sjevera i Juga. Kim je saopštio da će ujednačiti vremensku zonu s onom u Južnoj Koreji. Sada sjevernokorejsko vrijeme zaostaje 30 minuta za južnokorejskim.

Već u utorak Sjeverna i Južna Koreja počele su da uklanjaju zvučnike koji su emitovali propagandu preko dobro utvrđene granice. Dvije Koreje su se dogovorile i da će prestati da preko granice bacaju propagandne pamflete.

„Sve to odražava obostranu volju za unapređenje odnosa koji vode miru na Poluostrvu i rješenju nuklearnog

programa Sjeverne Koreje”, ocijenio je Kim Dong-jub, profesor na Institutu za studije Dalekog istoka Kjungan univerziteta u Čangonu, gradu na jugu Južne Koreje.

Svemu su prethodili, do početka

• DONALD TRAMP: „Kim je častan čovjek... Korejski rat je gotov“

ove godine nezamislivi koraci koje je preduzeo Pjongjang, među ostalim i neočekivano učešće Sjeverne Koreje na Zimskim olimpijskim igrama u Južnoj Koreji.

Odnedavno Kim izražava i spremnost da odustane od nuklearnog programa, ali imajući na umu sudbine nekadašnjih vođa Libije, Iraka, pa i Sirije, traži garancije za bezbjednost režima.

„Međukorejski samit i samit Severne Koreje i SAD biće prilika koja se verovatno neće ponovo ukazati, šansa za kretanje putem potpune denuklearizacije Korejskog

takođe, oprezan i nastoji da smiri očekivanja.

No ostaće zapisano: poslije samo godinu dana na vlasti, socijalno-liberalni Mun, sa politikom popuštanja i spremnošću na dijalog, ostvario je mnogo više od oba svoja konzervativna prethodnika.

I Kim je, sa svojom rizičnom nuklearnom i raketnom politikom, postigao daleko više od svog oca i djeda: on konačno može da razgovara sa svojim arhineprijateljem, SAD, kao ravnopravan pregovarač. Za samo mjesec dana trebalo bi da bude održan sastanak Kima i američkog predsjednika Trampa. To je do prije par nedjelja bilo nezamislivo.

Trump je Kima, nakon niza skorašnjih međusobnih uvreda, prilikom nedavnog susreta s francuskim predsjednikom Emanuelom Makronom u Bijeloj kući, nazvao „časnim čovjekom”. Pozdravio je na Tviteru dogovore između Muna i Kima. „Korejski rat je gotov. SAD i veliki američki narod treba da budu ponosni na dešavanja u Koreji”, napisao je Tramp. On očekuje da će i njegov razgovor s Kimom, koji bi mogao da uslijedi za tri-četiri sedmice, „dati dobre rezultate.”

Milan BOŠKOVIĆ

Sada se čini da komunikacija između američkog i ruskog Generalštaba dobro funkcioniše. Stručnjaci odavno govore da profesionalna, tolerantna i povjerljiva komunikacija između visokorangiranih uniformisanih lica obje strane nije u krizi - uprkos novim konfrontacijama na relaciji Istok-Zapad

TELEVIZIJA
Vijesti

BOJE JUTRA

JUTARNJI PROGRAM TELEVIZIJE VIJESTI

**RADNIM DANIMA
OD 6:30^h DO 9:30^h**

Umjetnici služe vlastima

Snimanje filma u Crnoj Gori je „nemoguća” misija za ljude koji ne pripadaju političkim partijama

MONITOR: „Kume krvi bi ti dao, a ne 10 eura, al nemam”, čuh u kaficu repliku iz Vašeg video klipa. Kako ste došli na ideju da ih snimate i publikujete i da li ste očekivali ovakav odjek u javnosti?

STANOJEVIĆ: Citat iz klipa koji ste čuli, kumari i meni kroz osmijeh svakodnevno upućuju naši sugrađani, i ne samo taj. Pošto zbog posla obilazim Crnu Goru, moram reći da se to dešava u svim našim gradovima. Imponuje mi kad oštro kritikujem naš mentalitet, a pritom ih nasmijem, mislim da jedino tako kritika i uspijeva.

Ideja je posljedica moje „bolesti” što ne snimam, i sigurno je ovo jedna terapija koja mi prija. Ideja mi dolazi samo u trenucima kad sam sam, kad je pozivam, kad samo o njoj mislim. To traje djelić sekunde, u kojoj mi se izvrti klip, i u kojoj ga usvojim. Snimanje i montaža traju oko pet minuta. Nema tu ponavljanja snimajućeg dubla, to se sve iz prve snimi, bez razmišljanja o tehničkim detaljima, kompoziciji kadra, loše snimljenom zvuku itd... To je draž klipa, da bude iskren, amaterski i da ideju istakne u prvi plan.

Što se odjeka tiče, nisam razmišljao o tome. Jer ako uživate u tome sto radite, i to zabilježite, onda ne sumnjate da neće i drugi uživati, i da će se preispitati, kao što se i ja preispitujem, a to je jedini

cilj mojih klipova. Mi kao društvo nismo skloni tom preispitivanju, a to je vrlina, to je jedna prava vrijednost. Kumara više prati odjek, kaže da smo pokrili Balkan, ali i da smo stigli do kompletne dijaspore, na svim kontinentima, ali obavezno uz to konstatuje da nemamo buve (eura).

MONITOR: Prepoznaju li vas ljudi na ulici?

STANOJEVIĆ: Kumara je karakterističan lik, tako da njega prepoznaju svi, mene mnogo manje, čak ima situacija kad smo zajedno, kad prošetamo ili sjedemo na piće, njega svi prepoznaju, a mene rijetko ko. Ipak je kumara jedan oriđinal, i zaslužno je mnogo popularniji.

MONITOR: Razumiju li gledaoci ovaj vid satire, kako komentarišete reakcije?

STANOJEVIĆ: Nisam baš siguran da svi kapiraju, a to vidim kroz komentare na portalu Vijesti, koji objavljuje naše klipove. Tu je nekim ljudima strašno bitno jesmo li Podgoričani ili smo ovi drugi, i njihovo interesovanje za takve stvari samo otkriva da su oni u stvari naša prava ciljna grupa. Igrom slučaja smo Podgoričani, imamo podgorički naglasak, što ama baš nikakve veze nema sa ovim što radimo.

MONITOR: Planirate li snimanje filma ili je to još uvijek „nemoguća” misija u crnogorskim uslovima?

STANOJEVIĆ: Planiramo

Mladi, za koje jedino i možemo vezati alternativu, čute. Meni je to jedna ozbiljna nepoznanica za koju se često interesujem, a koju stvarno ne umijem da objasnim. Gledam ih svakodnevno na društvenim mrežama kako nose nekakve kutije sa potpisima, mašu nekakvim zastavama i aplaudiraju nekakvim vođama. Iskreno mi ih je žao

naravno, ali u našoj državi je nemoguća misija bilo što uraditi ako ne pripadate nečemu čemu ja ne želim da pripadam. Baviti se umjetnošću podrazumijeva da ste pod broj jedan slobodni, a većina naših „umjetnika” sklizne u partiju i zastupa mišljenje partije. To je smiješno, to je jedan od razloga što smo došli u situaciju iz naših klipova, jer umjetnici služe vlastima, a ne vlast umjetnicima. Voljeli bismo da snimimo film,

imamo gotov scenario, podijeljene uloge, tu su Brčko, Sejdo, Dejan Ivanić, Miga, Ljubo Đurković, Julija Milačić, Dušica Vugdelić, slikar Miki Popović i ostali, ali novca za snimanje nemamo, iako bi sa bijednih (kad je snimanje filma u pitanju) 20 hiljada eura završili film, koji bi iz jednog potpuno atipičnog ugla, skenirao godine našeg propadanja. Nedavno je u Crnoj Gori osnovan Filmski centar, koji se bavi dodjelom sredstava za snimanje filma, ali koji je opet jedna politička institucija, a ja se ježim od takvih institucija. Tako da ste u pravu kad kažete „nemoguća” misija za ljude koji ne pripadaju političkim partijama i nemaju mišljenje partije.

MONITOR: *Još uvijek nijeste diplomirali režiju na cetinjskom FDU. Zbog čega?*

STANOJEVIĆ: Opet prokleti novac, odnosno političko nepripadanje, rekao bih. Javio sam se prije par godina na konkurs Ministarstva kulture za neka mala sredstva sa kojima bih uspio da snimim diplomski film. Država koja vas je školovala uvijek pomogne svojim studentima da diplomiraju, međutim meni nisu htjeli pomoći, tako da će na početku mog diplomskog

filma biti ispisan telop „Ovaj film nije htjelo da podrži Ministarstvo kulture Crne Gore”. Raspitivao sam se za obrazloženje zbog čega su me odbili, ali bezuspješno, sve do dana kad sam, jednog od tri člana komisije, našeg glumca Mirka Vlahovića lično pitao zbog čega moj film nije podržan. Rekao mi je da taj scenario uopšte nije došao do komisije, što znači da ga je neko iz Ministarstva kulture odmah sklonio.

Mislim da oko 70 posto projekata, koje su finansijski podržali, nikad nije snimljeno, niti će se ikad snimiti, pa možemo pretpostaviti da se radi o nekoj vrsti apanaže za neke zasluge. Nakon toga mi se desilo da moja

Ako uživate u tome što radite, ne sumnjate da neće i drugi uživati, i da će se preispitati, kao što se i ja preispitujem, a to je jedini cilj mojih klipova. Mi kao društvo nismo skloni preispitivanju, a to je vrlina, to je jedna prava vrijednost

prijateljica koja ima producentsku kuću insistira da na sljedećem konkursu Ministarstva konkuriramo sa scenarijom za moj diplomski film koji joj se mnogo dopao. Ministar kulture bio je Janko Ljumović, i nisam bio saglasan jer sam znao da su u prijateljskim odnosima, ali ona je bila uporna. Međutim, nakon par dana mi je saopštila da ipak iz nekog razloga ne možemo konkurisati. Meni su razlozi više nego jasni, i vjerujte da mi strašno imponuju.

MONITOR: *Umjetnost može biti subverzivna, žigosati mane društva, vlasti, mentaliteta, ali takvi vidovi kreativnosti u Crnoj Gori su još na nivou ekcesa. Kako to tumačite?*

STANOJEVIĆ: Mi smo postali jedno plagijatorsko društvo u svim segmentima, pa i u umjetnosti. Nikad me kopija nije mogla inspirirati, a nadam se da se to i vidi iz klipova koji su tema ovog razgovora. „Ne talasaj” je ključ uspjeha u ovom društvu, sa kojim se moj mentalni sklop i karakter nikad neće saglasiti. „Pripadanje” je jedna sigurnost koja vam garantuje mnogo lakši put u životu, ali to je put koji ne vodi niđe.

Nakon prvog klipa nisam razmišljao o serijalu, međutim pozvao me moj bivši profesor iz TV režije na FDU Cetinje Draško Đurović koji mi je odmah rekao da moram da nastavim, jer će klip kog je vidjelo oko milion ljudi na društvenim mrežama i portalima, upravo biti ekscen ako stanem. Shvatio sam da je u pravu i nastavio, i najiskrenije mislim da je nastavak snimanja njegova zasluga.

MONITOR: *Čini se da i nema baš neke smislene alternative, a mladi uglavnom čute. Zašto?*

STANOJEVIĆ: Alternative ima, ali je u godinama, što je samo po sebi apsurd. Društvo u kom je alternativna scena u petoj ili šestoj deceniji života, je društvo koje stagnira tri decenije, čega smo svi svjedoci, iako svi to nećemo priznati. Čento s Dodestovcima, Brčko, Miško Đukić, Sejdo, Miga, Saša Radović, Zoko... su bili alternativa devedesetih

godina. Ako me sad pitate ko pripada našoj alternativnoj sceni, reći ću vam Čento s Dodestovcima, Brčko, Miško Đukić, Sejdo, Miga, Saša Radović, Zoko... tako da je to najbolji primjer za moju tvrdnju da smo u teškoj stagnaciji, a samo pokušajte da zamislite kakva bi to alternativna scena bila da su tada imali internet, mobilne telefone, društvene mreže... Mladi, za koje jedino i možemo vezati alternativu, čute. Meni je to jedna ozbiljna nepoznanica za koju se često interesujem, a koju stvarno ne umijem da objasnim u tehničko-tehnološkoj eri, u kojoj vam je potreban samo telefon, kog Crnogorci dobiju najkasnije za osmi rođendan, da kažete svima sve što mislite. Ali ako moram da kažem što je razlog tome, rizikovaću da kažem neku glupost, pa ću reći da su opet političke partije umiješale prste, pa vrbuju mlade članove u adolescenciji, što je užasno, i što je jedan sektaški pristup mladim ljudima. Gledam ih svakodnevno na društvenim mrežama kako nose nekakve kutije s potpisima, mašu nekakvim zastavama i aplaudiraju nekakvim vođama. Iskreno mi ih je žao.

MONITOR: *Koliki je, u društvu kao našem, gdje su glavne zvijezde političari, pjevači, starlete, uticaj umjetnosti i ljudi iz kulture?*

STANOJEVIĆ: Bilo bi uticaja, nismo mi glupa nacija, ali upravo ovi koje pominjete su zauzeli sva mjesta koja pripadaju umjetnicima. Zauzeli su bine, medije i potjerali umjetnike koji su odbili da uđu u njihove redove, ali prostor sa kojeg nas, srećom, ne mogu izopštiti je internet, koji preuzima primat od konvencionalnih oglašivača, i to moramo koristiti.

MONITOR: *Spremate li, zajedno s kumaram, još neke video klipove?*

STANOJEVIĆ: Ne spremam, ali će ih sigurno biti. Dok sam Vam odgovarao na pitanja, dobio sam ideju za novi klip, tako da uskoro možete očekivati da se kumara i ja opet javimo.

Predrag NIKOLIĆ

Tragovi ljudskosti

Piše: Zoran PUSIĆ

O obitelji Baković i Fondu za školovanje djece

Gospođu Desu Baković i njenog supruga Jerka upoznao sam pred dvadesetak godina. Počevši od kasne jeseni 1995., aktivisti Građanskog odbora za ljudska prava obilazili su opustjela sela i gradiće na Kordunu i Baniji i raznosili hranu, odjeću, kućanske potrepštine i lijekove. Tu smo pomoć dijelili onim malobrojnima, uglavnom starijim ljudima koji su tu ostali poslije „Oluje“, nekim izbjeglicama iz BiH, a vremenom, i povratnicima koji su se, najčešće bez igdje ičega, vraćali u svoje domove.

Većinu onog što smo dijelili skupili smo donacijama građana. Jerko i Desa pomogli su nam svojim priložima više puta i pozvali nekoliko svojih prijatelja da se uključe u skupljanje pomoći.

Kad smo se bolje upoznali, saznali smo da je uz Jerka, srdačnog, a u isti čas tihog i samozatajnog čovjeka, vezana priča iz jednog dijela njegova života koja sliči uzbudljivom akcijskom ratnom romanu.

Jerkov otac Frane otišao je početkom 20. stoljeća iz rodnog Nerežišća na otoku Braču u Boliviju kod svog strica, postao imućni vlasnik hotela u rudarskom gradu Oruru,

oženio se i dobio petero djece, Ivana, Zdenku, Jerka, Mladena i Rajku. Kad su najstarija djeca dorasla do školske dobi, obitelj je odlučila da se vrati u Hrvatsku kako bi djeca išla ovdje u školu i naučila hrvatski. Bakovići su se vratili 1921., prvo na Brač, tu im se rodio sin Davor, a zatim u Zagreb gdje je otac Frane kupio kuću u Gundulićevoj ulici.

Ta rijetka i plemenita karakterna crta da se pomogne drugima u nevolji, koja stoji i iza ove odluke Jerka i Dese Baković da osnuju Fond za školovanje siromašne djece, bila je snažno prisutna u obitelji Baković. Ivo, Zdenka, Jerko i Rajka kao vrlo mladi ljudi s izraženim osjećajem za socijalnu pravdu, antifašistički orijentirani kad je fašizam postajao sve prisutniji i sve moćniji u Europi, uključili su se prvo u rad SKOJ-a, a onda u ilegalnu Komunističku partiju Jugoslavije...

Krajem 1930-ih, poslije iznenadne smrti oca Frane, majka Irma ostaje bez stalnih prihoda sa šestero djece. Bakovići kupuju malu trafiku u Zagrebu, u Nikolićevoj ulici (danas Teslina, trafika je bila preko puta restorana Vinodol), koja obitelji služi kao jedini stalni izvor prihoda.

Po uspostavi NDH i ustaške strahovlade, trafika, koju su vodile Zdenka i Rajka, postala je punkt za vezu s partizanima. U prosincu 1941. ustaška policija uhvatila je partizanskog kurira koji

● **TRENUCI RADOSTI:** Desa Baković na predstavljanju Fonda, okružena djecom kojima su dodijeljene stipendije

je nosio neke poruke iz Dalmacije; on je na mukama odao trafiku sestara Baković kao mjesto gdje je poruke trebao predati. Obje sestre su uhapšene, zvjerski mučene u zatvoru na tadašnjem trgu „N“, danas Trgu žrtava fašizma, i odvođene preko dana u trafiku kako bi ustaše uhvatile još nekog od ilegalaca. Ni Zdenka ni Rajka, unatoč mučenju, nisu odale nikoga. Rajku su jedan dan agenti ustaške policije doveli u stan u Gundulićevoj. Ona je uspjela doturiti bratu Jerku papirić na kojem je pisalo: „Strašno me muče. Smijem li progovoriti?“ Jerko joj je na poledini papirića napisao: „Ne“. Na sam Božić 1941. Zdenka se, prema službenom priopćenju policije, bacila s trećeg kata zgrade UNS-a, na uglu trga „N“ i Zvonimirove. Nikada nije ustanovljeno da li su je ustaše bacile ili je izluđena mučenjem uistinu skočila ili je to učinila u strahu da pod mukama nekog ne oda. Rajka je umrla tri dana poslije u bolnici Sveti Duh, od posljedica mučenja.

Kad je 1990. Trg žrtava fašizma u Zagrebu preimenovan u Trg hrvatskih velikana, napisao sam: „U povijesti jedne zemlje, ispred svih vladara i velikana, dolaze oni ljudi koji su ustali protiv mraka i tiranije kad je mrak izgledao neproziran, a tiranija nepobjediva.

Plemenita karakterna crta da se pomogne drugima u nevolji, bila je snažno prisutna u obitelji Baković. Ivo, Zdenka, Jerko i Rajka kao vrlo mladi, kad je fašizam postajao sve sve moćniji u Europi, uključili su se u rad SKOJ-a, a onda u ilegalnu Komunističku partiju Jugoslavije

Među žrtvama fašizma bilo je mnogo takvih ljudi.“ Prisjećajući se i ponovo čitajući ovih dana o tragičnoj sudbini tih mladih djevojaka, Zdenka je imala 24, a Rajka 21 godinu, odlučnih da se bore za vrijednosti bez kojih ljudsko društvo nema smisla i u čijoj je obrani antifašizam nastao, činilo mi se kao neka vrsta historijske pravde da se tom trgu, gdje su one kao i mnogi drugi antifašisti stradali, vratilo ime Trg žrtava fašizma.

Jerko je uhašen polovicom siječnja 1942, ispitivan u zatvoru i zatvoren u samicu na trgu „N“ i

odatle poslan u logor Jasenovac. Preživio je slučajno... Ustaše su ga razmjenili za jednog ustaškog časnika kojeg su zarobili partizani.

U partizanima Jerko ostaje do kraja rata. Po završetku, 1945, odlazi potražiti majku i braću koje je rat raznio na razne strane, od partizana do El Shata. Najstarijeg brata Ivu našao je u Rumi gdje je ovaj radio neposredno poslije rata. Tu je Jerko, preko Ive, upoznao Desanku Bobić.

Desanka Bobić rođena je 1917. godine u Dabru u Lici. Njena obitelj, kao ekonomski migranti, odlaze u Rumu. Rano ostavši bez oca Desa nema priliku nastaviti školovanje nego šivanjem pomaže majci u prehranjivanju porodice. To sjećanje na želju i nemogućnost da nastavi školovanje sigurno je utjecalo na njenu odluku o osnivanju Fonda za školovanje siromašne djece.

Ubrzo poslije upoznavanja Jerko i Desa su se oženili, nastanili u Zagrebu gdje Jerko završava ekonomski fakultet i postaje ugledni stručnjak u bankarstvu.

Jerko Baković umro je 2010. u 95. godini života. Koju godinu poslije zvala me je gospođa Desa Baković i zamolila da joj pomognem ostvariti želju nje i njenog supruga Jerka da se

dio njihove imovine namijeni pomoći siromašnoj djeci, po mogućnosti njihovom školovanju. Sredstva za takav jedan fond gospođa Baković mislila je namaknuti prodajom stana u kojem je živjela...

Krajem 2017. gospođa Baković je uspjela prodati stan uz uvjet da ga ona doživotno koristi. Za pomoć oko osnivanja fonda obratio sam se Marini Škrabalo, upraviteljici „Solidarne - zaklade za ljudska prava i solidarnost“, i njenim kolegicama, ljudima koji oko osnivanja i funkcioniranja zaklada imaju iskustva. Unutar „Solidarne“ osnovan je namjenski Fond za stipendiranje i pomoć siromašnoj djeci pri školovanju, „Dese i Jerko Baković“, sa zasebnim računom i Zakladnim vijećem koje vodi rad Fonda.

Iako su šesto tisuća kuna koje nam je donirala gospođa Baković velika sredstva, kad ih treba donirati, kad taj iznos podijelite na desetak djece, na godine i mjesece školovanja, to ispadaju skromne stipendije koje pokrivaju jedva najbitnije troškove. Međutim, kad smo čitali molbe koje su poslali ili sami đaci ili njihovi nastavnici, o djeci čiji roditelji žive od socijalne pomoći, koja desetke kilometara pješače do škole, o djeci žrtvama obiteljskog nasilja, ...ambicije su nam porasle i Zakladno vijeće izabralo je na kraju trideset i jednog konačnog korisnika koji su između 8 i 18 godina starosti. Sredstva kojima Fond raspolaže pokrivaju za većinu dvije godine školovanja, a naša odluka stavlja pred Zakladno vijeće zadatak da na donaciju Dese i Jerka skupi dodatna sredstva i donacije koje bi omogućile i nastavak školovanja za one koji su stipendije dobili i dodijelu novih stipendija.

Svi koji su bili na predstavljanju Fonda, predstavljen je u Kući ljudskih prava 19. travnja, na 101. rođendan i uz prisustvo Dese Baković, i vidjeli radost djece kojima su stipendije dodijeljene, vjerujem da će podržati rad Fonda i odluku da to ne bude samo jednokratna pomoć nego početak jednog dugotrajnog projekta. ■

Pusta mladost

Pročitah u novinama da je najviše mladih u Demokratskoj partiji socijalista i Demokratama.

„Taj spoj mladosti i iskustva, nove energije i zrelosti, predstavlja dobitnu kombinaciju našeg partijskog djelovanja“, izjavi Miloš Nikolić, najmlađi poslanik u skupštinskom sazivu, koji, sa samo 24 godine, sjedi u klupama DPS-a.

Mladi u kalupu sa crvenim kravatama ili imitatori velikog vođe. A đe su ideali, đe je zanos, težnja da se svijet učini boljim... Utabana politička staza je siguran put za karijere, a mlade ne opominje ni to u šta su se pretvorile njihove starije kolege sa dugogodišnjim stažom. Jedni iscrpljeni i istrošeni u neuspjelim pokušajima da

smijene vlast, a ovi drugi bahati od moći. Sjajan put su izabrali mladi političari, samo treba da znaju da mladost brzo prođe.

Milan Đukić
Herceg Novi

IZVINJENJE:

U prošlom broju *Monitora* (1436.) u tekstu *Budvanska kriminalna grupa ponovo u akciji: Novi pohod na opštinsku kasu*, nenamjernom greškom umjesto fotografije gospodina Marka Kentere objavljena je fotografija gospodina Aleksandra Armenka. Izvinjavam se pomenutoj gospodi i čitaocima.

Dragan Lučić,
grafički urednik nedjeljnika
Monitor

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244
E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

PRETPLATA

Correspondent bank:
Swift Address: RZBAATWW
Name & Address: RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA
Beneficiary's bank:
Party Identifier: 1-55.097.455 EUR
Swift Address: LOVBMEPG
Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56 81000 PODGORICA, MONTENEGRO
IBAN ME25565005010000413202
Name & Address: MONITOR DOO PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb, Podgorica
Kopiju uplate obavezno poslati na fax: +382 20 242 306 ili na adresu: 81000 Podgorica, UI.Trg republike bb

OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka *Monitora*, redovno prati rad našeg nedjeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriješili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija *Monitora*

Hej živote koprivo

Kako to grom uopšte razlikuje koprivu od nane, ambrozije ili matičnjaka? Da li se grom boji kopriva ili su koprive nedostojne groma

Eh, te koprive. Ništa u životu ne traje večno, osim šampona od koprive u kupatilu. Kupim 2,5 litra pakovanje. Garancija tri godine, više nego na laptop. Ne uklanja perut nego uklanja površinski sloj kože glave i kamenac iza ušiju i sa keramike, istovremeno perem i kosu i kadu. Dva u jedan! Šampon od koprive uopšte nema isti ukus kao pita sa koprivama, proverila sam. I čaj nije loš, deci ga dajem, a oni ga piju isto kao što spremaju kuću. Oni ne bi, ali ja se pitam.

Neće grom u koprive, al' oće koprive u pite. Koprivnjače. Meni baba pričala kako je jela koprivu da preživi za vreme rata. Danas kopriva ekskluzivitet. Verujem i da diže iz mrtvih. Kažu pređite na zdravu hranu, a ono 100 grama semena koprive 70 €, tinkture od koprive 200ml 100€, nekakva ulja 150€ i umreš na kraju od gladi umesto od holesterola.

Kad si ljut išibaj se koprivama, neće pomoći al' je zabavno. Ranije je najbolja herba terapija za lečenje inata i bezobrazluka bila – koprivom po golom dupetu. Kad bih se zatekla kod babe na Đurđevdan, ujutru bi nas opekla koprivom da bi se tako bolest o nas „opekla“. Sećam se i da mi je, kao maloj, jedan dan bilo dosadno i namerno sam sela u koprive da vidim šta će se desiti i smatram to odličnom metaforom za svoj život. Jedared sam se i drogirala. Čula sam da ljudi puše travu i ja zamotam miks: lucerku, koprivu i bokvicu i reko' to je to, sad sam valjda drogirana.

Neke dodire pamtimo zauvek, posebno one koji peku po koži. Nakon toga valja se tretirati melemima od ručno brane koprive po nepristupačnim predelima belosvetskih vukojebina koji leče od smrti, kao u vreme devedesetih. I imajte na umu da se od kopriva pravi odličan insekticid. Trebaće vam možda kad poželite da otvorite prozor i uživate u vremenu, a razna gamad se nakotila, pa kad otvorite kapke da vam kakav političar ili možda bivši/a ne uleti u sobu.

Živo me je zanimalo i ko je to tuđim koprivu mlatio. Doduše i danas me zanima. I kako to grom uopšte razlikuje koprivu od nane, ambrozije ili matičnjaka? Da li se grom boji kopriva ili su koprive nedostojne groma? Trčali smo u igri, svi nasmejani, krvavih kolena, dok mama ne vikne: „U kuću!“ Zavapimo za još pet minuta, a u tih pet minuta, znaš, stane čitav život. Pitam svoj odraz u ogledalu, šta radim ovako daleko od devojčice kakva sam bila i zašto sam zavedena u vremenu koje odavno nije naše? Vidim reklamu *PO UKUSU SRBIJE*, slika *HLEB SA KOPRIVOM* i uopšte se ne čudim...

P.S. Danas sam čitav dan na koprivama. Doručak: kajgana s koprivama. Ručak: pita s koprivama. Večera: ostalo pite s koprivama.

Nataša ANDRIĆ

ANDRIJA MARKUŠ:
OTOMANSKO GRAĐENJE I UTICAJI U CRNOJ GORI (XII)

Stari Vezirov most (II)

Srednji dio ima sve karaktere Mostarskog mosta, kako po obliku svoda polukružnog profila tako i po njegovoj visini (oko 23 metra od srednjeg vodostaja), kojim se most elegantno uspinje i završava u nit

Za pohvalu je svako otvaranje prema svima, pa i Turskoj, kojoj se (tako je neko želio) sa ovim neadekvatnim imenom za neadekvatan most kazuje da poštujemo zajedničke tekovine kulture. Ako su Rusi našli za shodno da mostom, koji se ovih dana završava u Podgorici, povežu lijevu obalu Morače, gdje je skulptura Puškina, i desnu, gdje je skulptura Visockog, valjda će i Turska naći razlog da poveže vjekove. Ako smo ih dosad tjerali, vrijeme je da ih pozovemo, gdje je kao prethodnica došao vezir. Znaju oni to i bez ovih riječi. Oni su preko svoje kompanije ER-BU učestvovali u obnovi Mostarskog mosta, kojeg su isti izgradili u 16. vijeku.

Potrebno je obezbijediti sredstva za ponovnu izgradnju Vezirovog mosta od kamena kako je bio izveden na kraju 18. vijeka. Izveo bi se na svom prvobitnom mjestu, za koje bi se porušio sadašnji most, koji bi se prebacio (sa sredstvima i za to obezbijeđenim) na udaljenost ne bliže od 300 metara, uzvodno ili nizvodno (za izdvojeno sagledavanje, zbog nesaglasja oblika).

Most, kojeg je tada izgradio Mahmut-paša, sa prijatnom je asocijacijom na kakav organizam, kojem je u pravilnom redu: glava na desnoj obali Morače, a rep na lijevoj, dok su mu noge u srednjem dijelu. Taj organizam je u položaju kao da se propinje da preskoči Moraču, ali je uhvaćen – zamrznut u svom pokušaju – sa ostavljenim prostorima ispod da teče Morača. U zimskom periodu,

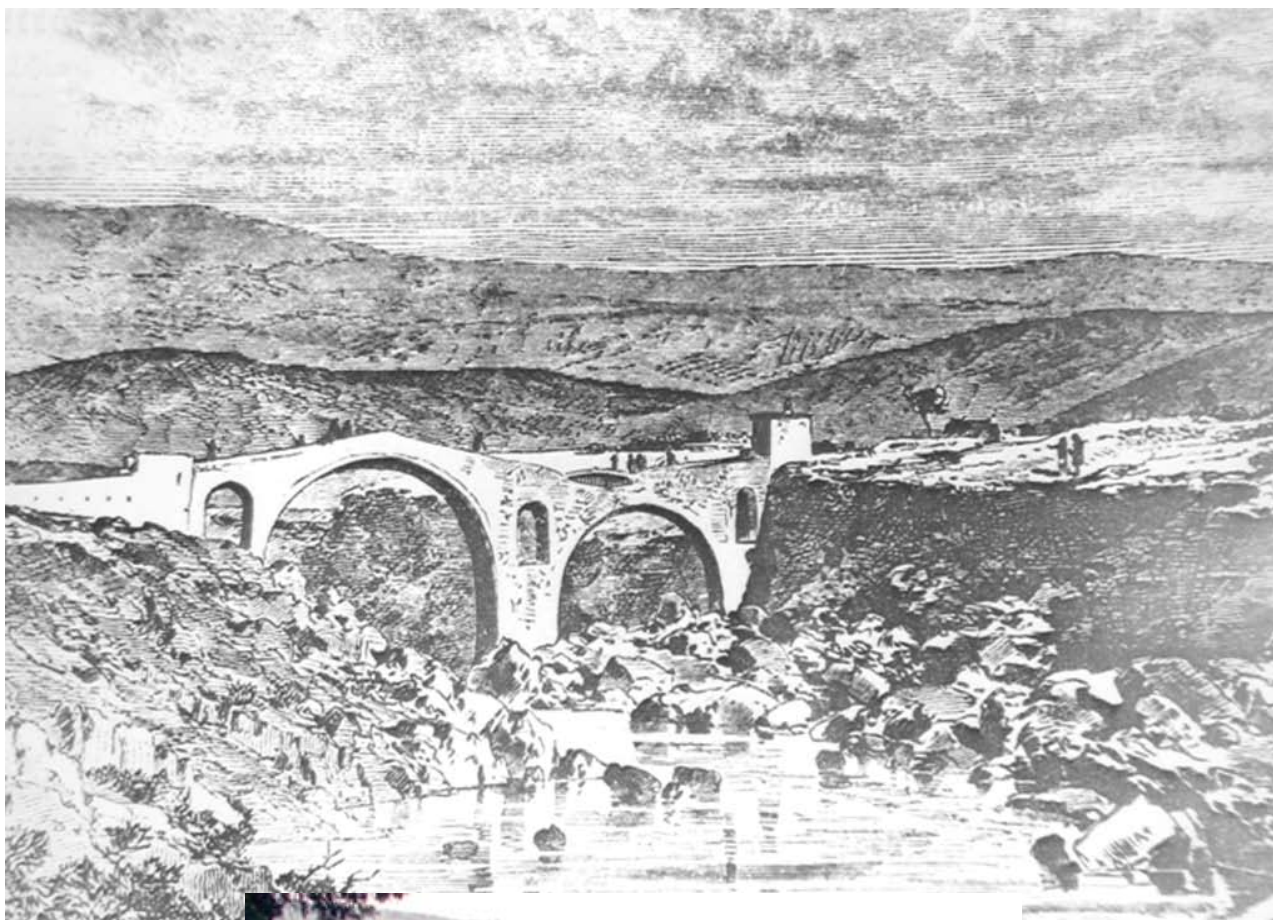
kad nadode voda, zapljuskuje mu prednje noge.

Srednji dio ima sve karaktere Mostarskog mosta, kako po obliku svoda polukružnog profila tako i po njegovoj visini (oko 23 metra od srednjeg vodostaja), kojim se most elegantno uspinje i završava u nit.

Ovaj filigranski završetak osmišljava masivnost u donjem dijelu, čineći konstrukciju, kod svega toga, lakom i logičnom, u odnosu koji ima raketa prema zemlji u trenutku njenog odlaska.

Širina Morače (koja je na ovom mjestu 80 metara), diktirala je produžetak mosta, to jest nastavak na ovaj svod, formiranjem još jednog, ali manjeg, drugačijeg tretmana svoda, sa ulogom smiraja, a ne ponovnog gibanja k nebu, čime je kompozicija privedena svom epilogu. A u odnosu na Mostarski most, sa jednim svodom u simetriji, i u odnosu na druge mostove, koje su tada Turci gradili, sa nizom simetrično postavljenih svodova, ovo je, zbog asimetrije, značajan i neobičan dodatak kvalitetu. To je nastalo prepoznavanjem konfiguracije terena za oslanjanje stuba mosta na najbolje mjesto, koje je pogodno i za izvođenje radova kod srednjeg vodostaja.

Ni ušteda u materijalu ni olakšanje tokom gradnje nijesu nametali potrebu da se iznad oslonaca lukova (u povećanoj masi konstrukcije) izvodu otvori, ali oni su realizovani da bi organizam izgledao lakši u letu, što, inače, svemu statičnom, kao što je građevinski

objekt, nije potrebno, jer je osuđen na trajno mirovanje. Majstor građenja ovdje je išao sa asocijacijom i varkom kretanja, da bi sve u nama, i pošto se rastavimo od ovog mosta, nastavilo da se kreće. Ova prelijepa građevina u ravni ograde sadrži odbjegli, a uklopljeni dio – „luk radi luka“, a zbog ograde, koje je, nevjerovatno, izuzetno rani preteča postmodernog u drugoj polovini dvadesetog vijeka, koja je ostala na margini. Ovo je pogotovu interesantno, jer je ta forma upotrijebljena asimetrično.

Ovakvi oblici masovnije se upotrebljavaju poslije Le Korbizjevog iskustva, i

iskustva drugih, u oslobađanju od akademizma 19. vijeka (primjer, izbacivanjem lažnih lavova od maltera na fasadama, koji su otpadali pri kakvim potresima) i približavanja konstrukciji objekta kao dominantnom reperu.

Poslije toga, ponajviše sedamdesetih godina dvade-

setog vijeka, od zgrade se, u stidljivom hodu ka skulpturalnom, često odvajaju „kaiševi“ (kao na ovom mostu), koji dematerijalizuju završetak objekta u postupnom prelasku ka nebeskom plavetnilu, koje djeluje kao otjelovljeno isparenje objekta.

Upoređujući sa današnjim često

bezdušnim graditeljima, zapanjuje da su ovi elementi, tokom dogradnje mosta, potpuno sačuvani, te se pojavljuju kao dodatni otvor u konstrukciji mosta, koje je, iako nenamjerno, simbolično sprovedeno u obliku polumjeseca.

(Nastavlja se)

MARKO OTAŠEVIĆ

Poslednjih godina evidentan je rast interesovanja za gramofonskim pločama. Šta mislite koji je glavni uzrok tome?

Paradoks je što je danas muzika dostupna besplatno u digitalnom formatu, dok interesovanje za analogni zvuk stalno raste. Mladi ljudi se trude da dođu do LP izdanja njima bitnih albuma, a starija generacija rado evocira uspomene na vrijeme kada su ploče bile na vrhuncu popularnosti. Može se reći da je digitalno doba donijelo prezasićenje što je jedan od ključnih razloga vraćanju pločama koje zaokružuju sve – muziku, tekstove, vizuelno rješenje omota.

Ovaj hobi nije nimalo jeftin. Koliko novca treba da se izdvoji za dobar muzički sistem i koje su ploče najtraženije na našem malom tržištu?

Zависи koliko je slušalac zahtjevan i koliko se ozbiljno bavi ovim hobbijem. Za formiranje kolekcije od stotinjak LP i singlica, dovoljan je funkcionalan audio sistem. Za takav gramofon, pojačalo i zvučnike potrebno je odvojiti 200-300€. U kategoriji najtraženijih su pop/rock izvođači: *Bijelo Dugme*, *Riblja Čorba*, *Azra*, *Balašević*, *Čolić*, odnosno *Pink Floyd*, *The Beatles*, *The Rolling Stones*, *Deep Purple*. Zanimljivo je da su najskuplje ploče koje svojevremeno nijesu imale velike tiraže, da li zbog nepovjerenja diskografskih kuća u komercijalni uspjeh ili manjeg interesovanja publike. Takvi naslovi na tržištu dostižu cijenu i od nekoliko stotina eura.

Izdavačke kuće već odavno albume izdaju i na vinilima, čak i na kasetama. Zamjerka audiofila je što se često digitalni zapis prenosi na vinil, bez masteringa koji bi vinil zahtijevao. Kakav je Vaš stav o ovoj temi?

Iskustva su različita. Pojedina reizdanja su urađena čak i bolje od originala, dok se neka zaobilaze u širokom luku. Sreća je da je zajednica zaljubljenika u ploče dobro povezana putem interneta, i da je lako doći do informacija o novim izdanjima. Prošle godine je Darko Rundek reizdao prvi samostalni album *Apokalipso* na duplom LP-u, i iz prve ruke mogu reći da je *Dancing Bear* uradio odličan posao. Kolekcionarima su reizdanja rijetkih albuma praktično jedina šansa

Marko Otašević je ekonomista i stručnjak za marketing u telekomunikacijama. U slobodno vrijeme zaljubljenik u muziku i analogni zvuk. Pasionirani kolekcionar gramofonskih ploča i stripova. Jedan od administratora Facebook stranice *Gramofonske ploče Podgorica*

da iste imaju u kolekcijama. Recimo, prvi album Grupe 220 *Naši dani*, ujedno prvi autorski rock album na prostorima bivše Jugoslavije, se jako teško nalazi u originalu iz 1968, ali postoji reizdanje *Croatia Recordsa* iz 2012.

Udružili ste se sa ostalim kolekcionarima. Recite nam nešto više o ciljevima, planovima...

Zajedno sa prijateljima i kolegama Borisom Burićem i Tomom Markovićem, iskrenim audiofilima i kolekcionarima, prije nekoliko godina pokrenuo sam Facebook stranicu *Gramofonske ploče Podgorica*. Ideja je da očuvamo i popularizujemo analognu slušanje muzike, da pružimo podršku u odabiru opreme, ploča, da se družimo i uživamo u muzici. U junu 2017. smo u *Klubu bočara* u Podgorici organizovali *Prvi sajam audio uređaja, opreme i nosača zvuka* na kome smo posjetiocima na kratko vratili duh starih vremena. Tradicionalni *Record Store Day* je obilježen ovog aprila u organizaciji kafea *Štiglic*. Za jesen je u planu drugi sajam kako bismo nastavili lijepu tradiciju okupljanja muzičkih

entuzijasta. Do tada ćemo biti aktivni na Facebook stranici uz mnogo korisnih članaka, objava i sl.

Ima li zanimljivih podataka kada su crnogorski autori u pitanju?

Od crnogorskih autora je bez premca najtraženiji Miladin Šobić. Od većine interesenata za njegova dva studijska albuma se nerijetko može čuti da je Miladin „kao stvoren“ za slušanje na gramofonu. Prilično zanimljiv za kolekcionare je i prvi *Perperov* album *Sa gomile velikih oblaka*, objavljen 1992. kao promo LP, koji su članovi benda uglavnom poklanjali prijateljima i saradnicima. Koliko znam, album nije bio u zvaničnoj prodaji ili se radilo o jako malom tiražu. Bilo bi lijepo razmisliti o reizdanju tog albuma na vinilu. Pored Šobića i *Perpera*, tražene su ploče *Ramba Amadeusa*, *Makadama*, *Katapulte*. Kao nekom ko sa velikom znatiželjom istražuje istorijat domaće muzike, ostaje žal što se longplejkom tokom 80-ih nijesu „okitili“ barski *Ružin Trn* i nikšićka *Osma Sila*.

Dragan LUČIĆ